

Slovenski VESTNIK

Poštni urad 9020 Celovec
Verlagspostamt 9020 Klagenfurt
Izhaja v Celovcu
Erscheinungsort Klagenfurt
Posamezni izvod 3 šilinge
mesečna naročnina 12 šilingov
celoletna naročnina 120 šilingov
P. b. b.

LETNIK XXXIII.

CELOVEC, PETEK, 13. OKTOBER 1978

ŠTEV. 41 (1887)

SREČANJE NARODNOSTI SOSEDNIH DEŽEL:

„Parlament manjšin“ potrdil odločnost v boju za dejansko enakopravnost

Že lani, ob drugem srečanju v Lendavi, smo zapisali, da je seme, ki je bilo pred dvema letoma posejano na Koroškem, obrodilo bogate sadove. To je potrdilo tudi letošnje tretje srečanje predstavnikov narodnih manjšin iz Avstrije, Italije in Jugoslavije, ki je bilo tokrat v Trstu. Vabilu gostiteljice Slovenske kulturno-gospodarske zveze so se odzvale delegacije koroških Slovencev in gradiščanskih Hrvatov iz Avstrije, madžarske in italijanske narodnosti iz Slo-

venije ter seveda predstavniki slovenske narodnostne skupnosti iz tržaške, goriške in videmske pokrajine. Prve delovne seje tega zdaj že tradicionalnega zbora manjšin so se udeležili tudi številni častni gostje, med njimi jugoslovanski generalni konzul v Trstu Ivan Renko, predsednik komisije za narodnostna vprašanja pri SZDL Slovenije Jože Hartman, predsednik in podpredsednik komisije za narodnosti pri skupščini SRS Geza Bačić in Saša Gruden, predstavniki pokrajinskih in občinskih forumov in mnogi drugi.

benega življenja, medtem ko pereča vprašanja še vedno obstajajo zlasti na področju šolstva. Obenem pa italijanska narodnost — kakor je dejal njen predstavnik — z zanimanjem spremlja tudi dogajanja v matični državi Italiji ter je posebno v zadnjem času upravičeno zaskrbljena zaradi pojavov nasilja in nestrpnosti, kot so bile skrunitve partizanskih in profitašističnih spomenikov na Krasu.

O položaju Slovencev v Italiji je najprej spregovoril predsednik Svele slovenskih organizacij Damjan Paulin, ki je opozoril, da Italija napram Slovencev že 30 let ne izpolnjuje ustavnih določil; če bi jih uresničila, bi bil položaj Slovencev lahko podoben položaju Nemcev na Južnem Tirolskem. V zadnjem času pa je demokratizacija italijanskih političnih in družbenih sil privedla do vidnega izboljšanja odnosa tudi do Slovencev, je dejal govornik SSO ter opozoril zlasti na osimske sporazume, od katerih Slovenci upravičeno pričakujejo, da se bo tudi v njihovem vprašanju premaknilo naprej. Ko je nakazal najvažnejša še odprta vprašanja, je posebej omenil tudi problem razlašanja zemlje, v katerem vidijo Slovenci načrtno uradno pospeševanje procesa raznarodovanja.

Vprašanja, težnje in težave koroških Slovencev sta „manjšinskemu parlamentu“ obrazložila predsednik ZSO Franci Zwitter in član predsedstva NSKS Karel Smolle. Franci Zwitter je najprej označil načela, na katerih je osnovana politika ZSO: manjšina mora biti samostojen subjekt svojih teženj; biti mora enolna v prizadevanjih za dosego svojih pravic, ki pa si jih bo priborila le v sodelovanju z demokratičnimi silami večinskega naroda in v povezanosti z matičnim narodom; ta povezanost je njena naravna pravica in se ji zaradi tega ne sme očitati neloyalnosti; manjšina hoče biti in ostati živ del narodne celote; svojo vlogo mostu lahko igra le tedaj, če je dejansko enakopravna; njena vprašanja pa je tem lažje reševati, čim boljši so odnosi med sosednjima državama. Oba govornika sta utemeljeno poudarila, da koroški Slovenci slej ko prej odklanjamo sedmojuljsko zakonodajo, kakor tudi sodelovanje v sosedstvih, hkrati pa naglasila pripravljeno za konstruktivne pogovore in skupno reševanje z vlado, ki pa mora svojo dobro voljo pokazati s tem, da odstopi od tristrankarskega dogovora, ki je izraz politike nemških nacionalistov in kot tak očitno naperjen proti koristim koroških Slovencev.

V marsičem podobna položaju na Koroškem je bila slika, ki jo je o problematiki gradiščanskih Hrvatov posredovala Marjana Grandič, predstavnica Hrvaškega akademskega kluba na Dunaju. Nimajo možnosti vzgoje v materinem jeziku, nimajo enakopravnosti glede uradnega jezika, nimajo dvojezičnih napisov, nimajo gimnazije, nimajo otroških vrčev, nimajo oddaj v radiu in televiziji, nimajo... Zato pa imajo skupino asimilantov, ki ob izdatni moralni in denarni podpori vlade razvijajo svojo škodljivo dejavnost. Prav tako je predstavnica gradiščanskih Hrvatov opozorila še na težave, ki jih imajo glede zaposlitve v domačem kraju, ko morajo delo iskati v tujini, kjer so še dodatno izpostav-

mi državami in dejal: Kakor veste, sem se pogovarjal s predsednikom grške vlade Karamanlisom. Rekel sem mu, da moramo naše odnose postaviti na najširšo osnovo in jih ne smemo gledati samo skozi sicer pomembni problem narodne manjšine. To smo rekli tudi drugje, v Avstriji. Kar zadeva Bolgarijo, je ta problem dobil, a ne po naši krivdi, resnejše razsežnosti, vendar moramo tudi tukaj — s prizadevanjem obeh strani — poskušati, da bi odnose postopoma popravljali. Zavezujemo se za to, da bi dosegli večji pretok na mejah, da bi ljudje lahko hodili čez, kot smo na primer že dosegli z Italijo. Povečati je treba gospodarsko in drugo sodelovanje, izmenjavo kulturnih in drugih dobrin, kar bi s svoje strani pripomoglo k ustvarjanju čedalje večjega vzajemnega zaupanja in vzajemnega razumevanja.

„Želel bi še enkrat poudariti, da nikoli in do nobene sosedne države nismo imeli in nimamo ozemeljskih pretenzij. Želel bi opozoriti, da sem tudi na konferenci o evropski varnosti in sodelovanju v Helsinkih slovesno izjavil, da Jugoslavija spoštuje načelo nedotakljivosti meja in da se ji to načelo zdi enako obvezno tako pri njej kot pri vseh njenih sosedah v razmerju do obstoječih meja, ne glede na to, kdaj in s katerim instrumentom so bile določene. To lahko tudi danes izjavim pred vsem svetom ter še enkrat poudarim, da želimo biti v dobrih in prijateljskih odnosih z vsemi sosedi, na podlagi znanih načel. V ta namen smo pripravljene še nadalje prizadevati si s skupnimi močmi in prepričan sem, da to ne bo ostalo brez rezultata.“

Oktobrski tabor v duhu strpnosti in sožitja

Vsem fistim, ki so 10. oktober spet zlorabili za „tradicionalno“ hujskanje proti Slovincem in za neodgovorno žuvanje na narodnostno mržnjo, je bil najboljši odgovor „Oktobrski tabor“, ki je bil — kakor že lani — spet prepričljiva manifestacija strpnosti, sožitja in medsebojnega razumevanja dveh enakopravnih narodov v deželi.

Takšno spricho današnjih razmer na Koroškem žal še vedno le iluzorično sliko skupne domovine je „Oktobrski tabor“ ob udeležbi več kot 500 ljudi — pripadnikov obeh narodov prikazoval sicer v bolj majhnem okviru; toda njegova izpoved je bila mnogo bolj mogočna in prepričljiva kot vse hrupne parade v staro, zastarelo miselnost ujetih včerajšnikov, katerih duhovno obzorje je še v današnjem v Evropo usmerjenem času utesnjeno v meje njihove „nemške nedeljene Koroške“, v kateri so že vedno gledali le predstražo rajha, ne pa Avstrijo.

Kako drugačen, obetajoč in v bodočnost naravnani je bil „Oktobrski tabor“! O njem obširno poročamo na 2. strani.

JUGOSLOVANSKI PREDSEDNIK TITO:

Problemi z državami ki ne priznavajo pravic manjšin

V okviru obiskov v posameznih republikah je bil jugoslovanski predsednik Josip Broz Tito prejšnji teden na obisku v SR Makedoniji. Ob tej priložnosti se je pogovarjal z vodilnimi političnimi predstavniki te republike ter zavzel stališče k raznim vprašanjem tako notranje kakor tudi zunanje politike.

Ko je orisal načela jugoslovanske zunanje politike ter naglasil veliki ugled, ki ga prav zaradi te politike uživa Jugoslavija po vsem svetu, je predsednik Tito posebej spregovoril tudi o odnosih s sosednjimi državami ter naglasil:

„S posameznimi državami smo v zelo dobrih odnosih, v odnosih z nekaterimi pa se soočamo tudi s problemi, ker ne priznavajo pravic naših narodnostnih manjšin, ki tam živijo. Priznanje pravic narodnostnih manjšin je načelno vprašanje. Pri nas smo ga rešili; spoštujemo vse narodnosti, ki živijo v naši državi, te narodnosti imajo vse pravice. Zato imamo tudi mi ne le moralno temveč splošno pravico, da skrbimo, kako ravnajo z našimi narodnostnimi manjšinami v drugih državah — to je tudi naša dolžnost. To pa je dolgoročen problem in uspešneje ga bomo reševali, boljše kot bodo naši odnosi z nekaterimi sosedami v celoti, bolj ko bo razvito naše sodelovanje z njimi na vseh področjih. Naj navedem primer Italije, s katero smo, prav zato, ker smo tako ravnali, skupno veliko dosegli. Prepričan sem, da se nam bo lepega dne to posrečilo tudi v odnosih z drugimi sosednjimi državami, kjer se soočamo s takšnimi problemi.“

Potem je predsednik Tito posebej govoril še o odnosih s posameznimi

SLOVENSKA PROSVETNA ZVEZA V CELOVCU

v a b i n a

koncert

ob 70-letnici svojega obstoja in ob avstrijskem državnem prazniku v nedeljo 22. oktobra 1978 ob 14. uri v Kongresni hiši v Beljaku.

Pokrovitelj beljaški župan inž. Jakob Mörtl.

Sodelovali bodo:

mešani in moški zbor SPD „BILKA“ iz Bilčovsa
ansambel „DRAVA“ iz Borovlj
moški zbor SPD „Edinost“ iz Škoflj
mešani zbor SPD „GORJANCI“ iz Kotmare vasi
moški zbor in tamburaški orkester SPD „JEPBA-BAŠKO JEZERO“ iz Loč
„PLAJBERŠKI KVARTET“ iz Slovenjega Plajberka
mešani zbor SPD „RADIŠE“ iz Radiš
mešani pevski zbor „ROŽ“ iz Št. Jakoba v Rožu
moški zbor SPD „SVOBODA“ iz Loge vasi
tamburaški orkester SPD „ZVEZDA“ iz Hodiš
folklorna skupina in mešani zbor SPD „ZARJA“ iz Žel. Kaple

O d b o r

Vstopnice so v predprodaji pri krajevnih prosvetnih društvih, v knjigarni „NAŠA KNJIGA“ v Celovcu in v pisarni SLOVENSKE PROSVETNE ZVEZE ter v Beljaku v mestnem kinu in eno uro pred koncertom pri blagajni v Kongresni hiši.

(Dalje na 12. strani)

Prireditev proti nestrpnosti

Uspel „Oktobrski tabor“ v Celovcu

8. oktobra dopoldne so se na Starem trgu v Celovcu zbrali poslednji „brambovci“ in „nosilci tradicije“, da bi tam nadaljevali svojo tradicijo: hujskanje proti koroškimi Slovincem in proti vsem, ki se zavzemajo za njihove pravice. Med njimi je bilo videti tudi pristaše desnoradikalne NDP ter sam njen predsednik Burger, ki je v Italiji zaradi zločinov obsojen na dosmrtno ječo, je počastil rjavi zbor s svojo navzočnostjo. NDP-jevci so tam javno nosili kljukaste križe, kar je bilo preveč celo državni policiji, ki je tri naciste začasno aretirala. O tem seveda ni mnogo slišati ali brati v koroškem radiu oziroma tisku, čeprav je celovški radio na dolgo poročal o poteku heimatdienstovske manifestacije in objavil tudi izvečke govorov.

8. oktobra popoldne se je prav tako v Celovcu odvijala druga, sicer manj tradicionalna, zato pa tem bolj važna in koristna prireditve: celovški solidarnostni komite za pravice manjšin ter Zveza slovenske mladine in Koroška dijaška zveza so vabili na „oktobrski tabor“. V vabilu so napisali, da se še danes izrabljajo desetooktobrski priredit-

ve za to, da bi razdvajali naroda na Koroškem in netili sovraštvo med ljudmi. Potek heimatdienstovske prireditve je pravilnost te ugotovitve samo še podčrtal. „Mi pa smo proti taki propagandi, mi hočemo, da bi oba naroda na Koroškem živel v spravi“, je bilo poudarjeno na taboru. To pa dosežemo lahko samo, če se zavzamemo za to, da upoštevamo jezik, kulturo in tradicije Slovincem prav tako kot tiste nemško-govorečih Avstrijcev.

Že vabilo na oktobrski tabor se je prijetno razlikovalo od hujškaških gesel heimatdienstovskih plakotov. Vabilu se je odzvalo kakih 500 ljudi obeh narodnosti na Koroškem, ki so v šoluro pred zadržnim skladščem na Rožanski cesti sledili pestremu kulturno-političnemu sporedu, katerega je povezoval Marjan Borut Sturm. V imenu celovškega solidarnostnega komiteja je navzoče pozdravil asistent celovške univerze mag. dr. Helmut Stockhammer. Poudaril je važnost „protiprireditve“ k desetemu oktobru, kot jo predstavlja „oktobrski tabor“, kajli tu se zberejo ljudje, katerih duhovno obzorje seže dalj kot samo do meja koroške dežele, kakor je bilo to

opaziti pri udeležencih dopoldanskega zbora na Starem trgu. „Tu se vsi zavzemajo za mirno sožitje in prijateljstvo. Dokler pa bo 10. oktober uradni deželni praznik, tako dolgo bo ta dan tudi ostal dan hujskanja proti Slovincem. Ravno zato je treba naprej organizirati oktobrski tabor in napeti vse sile, da bo za 60-letnico plebiscita, na katero se že danes pripravljajo koroški nemški nacionalisti, potekala pod drugimi pogoji kot doslej.“

Po uvodnih besedah je za „ogrevanje“ publike zaigrala jazz-skupina mladih koroških Slovincem, ki so s svojim dobrim obvladanjem instrumentov in jazzovske tehnike kar hitro ogreli zbrano množico.

Nato sta predsednika obeh osrednjih slovenskih organizacij, dr. Franci Zwitter in dr. Matevž Grilc, v obeh deželnih jezikih pozdravila zbrane in poudarila pomembnost take prireditve ravno ob tem datumu, ki si ga hočejo monopolizirati takoiimenovani „domovini zvesti“ rjavci. Pozdravoma je sledil pristen koroški desetooktobrski govor, katerega je pripravil Harald Imberger. Spominjal je na nevarnost, ki je leta 1920 pretela s strani Štajercev, ki so hoteli na Koroškem popiti vse pivo, zato pa so pristni Korošci z orožjem v roki rešili svojo domovino.

Višek prireditve je bil brez dvoma nastop znane dunajske glasbene skupine „Schmetterlinge“, ki so gotovo edina skupina v Avstriji, ki povezuje izvrstno glasbo z napredno vsebino in besedilom. Za svoj nastop na tej prireditvi so pripravili tudi dve slovenski pesmi: ljudsko „flosarsko“ in pa pesem proti sedmojuljski zakonodaji, ki jo je napisal Kistijan Schellander ml. V drugih pesmih so ožigosali poročanje koroškega tiska o Slovincih, atomsko avstrijsko politiko okrog Zwentendorfa in še drugo. Deležni so bili navdušenega aplavza.

Po kratkem odmoru so sledile pesmi manjšin iz Španije, ki jih je predvajala umetnica iz Gradca, in skioptično predavanje o zgodovini in funkciji desetega oktobra na Koroškem, ki sta ga pripravila Franci Zwitter ml. in Bernhard Perchinig, dunajska skupina „Dreschle!“ pa je zaključila spored z delavskimi in ljudskimi pesmimi iz Avstrije.

„Oktobrski tabor“ je navdušil vse udeležence (morda z izjemno močno zastopane državne policije). Drugič v 58-letni zgodovini hujškaških desetooktobrskih prireditev so se slovenske in demokratične sile sosednega naroda organizirano zoperstavile nemškonacionalističnemu slavljenu plebiscita. Ali, kakor je dejala zastopnica Komunistične zveze Avstrije Helga Raunikarjeva, se je zbrala na tem oktobrskem taboru druga Koroška: tista, ki ji ni za nacionalistično hujskanje, marveč za enakopravnost.

Ta Koroška pa za avstrijski fisk in radio očitno ne obstaja: saj niti s stavkom niso omenili te politične in kulturno vsekakor bogatejše prireditve, kot je bila dopoldanska na Starem trgu.

Razveseljivo je bilo posebno dejstvo, da se je udeležilo „tabora“ veliko število nemško-govorečih demokratov, še posebno iz vrst dijaške in študentovske mladine (saj so to prireditve podpirale tudi Komunistična zveza Avstrije ter socialistični študentovski organizaciji VSSTO in BKS. Zato pa je popolnoma nerazumljivo, da tisti del slovenske mladine, ki se rad imenuje „naprednega“, „tabora“ ne samo da ni podprl, marveč celo deloval proti organizaciji te prireditve. Tako tudi ni več nerazumljivo, da tudi za

SPOROČILO IZ TRSTA:

Solidarnost manjšin

v boju za obstoj in razvoj

Ob zaključku 3. srečanja narodnosti sosednjih dežel, ki je bilo prejšnji teden v Trstu, je bilo sprejeto skupno sporočilo, v katerem je rečeno:

V Trstu je bilo 6. in 7. oktobra 1978 srečanje predstavnikov slovenske in hrvaške manjšine iz Avstrije, madžarske in italijanske iz Slovenije ter slovenske iz Italije. Na srečanju je prevladala solidarnost med narodnostnimi skupnostmi, občutek potrebe po čim tesnejši akcijski enotnosti posameznih manjšin, navezanosti na matične narode, predvsem pa želja, da bi odpravljanje zaprek k boljšemu sporazumevanju in sodelovanju med narodi sosednjih dežel pomenilo tudi rešitev še vedno odprtih vprašanj Slovincem na Koroškem in v Italiji ter Hrvatov na Gradiškem. Za to pa je potreben brezkompromisen boj s šovinističnimi silami, ki težijo k tlačanju manjšinskih pravic, oziroma proces demokratičnega dozorevanja družb, ki naj manjšine sprejmejo kot enakopravne partnerje in subjekte odločanja o lastni sodbi. V tem smislu so še pomembna poročila predstavnikov Madžarov iz Pomurja in Italijanov iz Istre, katerim status samoupravne skupnosti in pa angažiranost vsega prebivalstva na dvojezičnem ozemlju jamčijo širše okvire uveljavljanja in reševanja razvojnih vprašanj, kljub temu, da so nekatera vprašanja še odprta.

Obsežna poročila o položaju manjšinskih skupnosti so imeli Apolinio Abram o izvajanju načel ustave SR Slovenije na vseh področjih družbenega življenja. V imenu Sveta slovenskih organizacij je predsednik Damjan Paulin obravnaval bitko Slovincem v Italiji za uveljavljanje jezika in obrambo prostora. O položaju koroških Slovincem sta predsednik Zveze slovenskih organizacij na Koroškem Franci Zwitter in član predsedstva Narodnega sveta koroških Slovincem Karel Smolle orisala zamrle odnose med koroškimi Slovinci in vlado ter poudarila željo, da bi bili Slovenci subjekt sporazumevanja z vlado; opozorila sta tudi na vpliv nacionalističnih in neonacističnih sil na Koroškem. O gradiškanskih Hrvatih v Avstriji je govorila Marjana Grandič, ki je poudarila sličnosti s položajem koroških Slovincem in težave na področju šolstva in zaposlovanja. Pozitivno oceno položaja je podal Ferenc Hajos kot predstavnik madžarske skupnosti, ki živi v Pomurju v SR Sloveniji, saj je madžarska narodnost sama sodelovala pri oblikovanju začetnih norm in jamstev. O naporih Slovincem v Italiji za dosego globalne zakonske zaštite je govoril Boris Race, predsednik Slovenske kulturno-gospodarske zveze, organizator tega srečanja. Pozitivno je ocenil vsebino osimskega sporazuma in se izrekel za skupne nastope slovenske narodnostne skupnosti ter za enotnost demokratičnih strank, ki naj od strani nevarnosti, ki so prišle dramatično do izraza s skrunjenjem spomenikov na Krasu in s protislovenskimi izbruhi.

Delegacije je sprejel tudi predsednik deželnega sveta Arnaldo Pittoni, ki je podčrtal pozitivno vlogo narodnostnih manjšin in njih aktivni prispevek k povezovanju z njihovimi matičnimi državami ter k utrjevanju prijateljstva. V skladu z izjavami osimskega sporazuma je treba sprejeti ukrepe za rešitev problemov in za zaščito slovenske manjšine v Italiji.

Delegacije narodnostnih skupnosti so soglasno odobrile izjavo, v kateri ogorčeno obsojajo fašistična razdejavanja in oskrnitve partizanskih in antifašističnih spomenikov v Trstu in okolici. (Besedilo te izjave v celoti objavljamo posebej — op. ured.)

Delegacije so ugotovile koristnost podobnih srečanj, ki omogočajo večje medsebojno spoznavanje in solidarnost ter izmenjavo izkušenj. Zato so potrdile potrebo, da s podobnimi srečanji nadaljujejo.

PORABSKI SLOVENCİ UGOTAVLJAJO:

Le dvojezična šola lahko zagotovi ustrezen pouk

Slovenska narodnostna kupnost, kakor tudi druge slovanske skupnosti na Madžarskem, se trenutno pripravljajo na 8. kongres Demokratične zveze južnih Slovanov, na katerem bodo pregledali trenutno stanje, pa tudi postavili smernice za bodoče delo, ki naj zagotovi obstoj in razvoj teh narodnosti. V okviru teh priprav polgajo porabski Slovenci posebno važnost na svoje šolstvo, kajti kongres naj bi prispeval k izboljšanju tudi na tem za vsako narodnostno manjšino življensko važnem področju.

O tem osnovnem narodnostnem vprašanju so najprej razpravljali učitelji, za njimi pa še politiki ter narodno-politični delavci iz vrst manjšine, pa tudi iz vrst večinskega naroda. Na osnovi tehničnih analiz so prišli do ugotovitve, da je pot, po kateri lahko pridejo do boljšega narodnostnega šolstva, edino v dvojezični osnovni šoli.

V veliki slovenski vasi Števanovci so podčrtali, da je sedanja oblika manjšinske šole neustrezna, kajti kako naj učenci, za katere ni v celoti urejena predšolska vzgoja tudi v slovenskem jeziku, po tvoj oziroma štirih urah slovenščine v osnovni šoli sploh dobro spoznajo slovenski knjižni jezik. Niso predlagali večjega šte-

vila učnih ur, kar je bilo v preteklosti večkrat slišati, marveč so se zavzeli za dvojezično šolo, prepričani, da edino taka šola lahko izboljša razmere v njihovi in ostalih osnovnih šolah v Porablju.

Za dvojezično šolstvo so se zavzeli tudi v narodnostnem odboru, ki deluje pri izvršnem svetu Železne županije, kjer so govorili širše o vprašanjih manjšinskega izobraževanja in o drugih problemih, ki tarejo manjšino. Prav tako pa se je za izgradnjo dvojezične šole v Monostru zavzel generalni tajnik Demokratične zveze Miša Mandič, ki je ob enem poročal še o pripravah na uvedbo radijskih oddaj v slovenskem jeziku iz studia v Györu.

Dosedanje predkongresne razprave so zajele vsa temeljna narodnostna vprašanja, o katerih bodo podrobno razpravljali na kongresu, ki bo 18. in 19. novembra v Budimpešti. Na območjih, kjer živijo jugoslovanske narodnosti, so taki predkongresni sestanki dobro obiskani, kar je najboljši dokaz, kako živo in prizadeto se manjšine zavzemajo za svoje probleme. Poleg kulturno vzgojnih vprašanj razpravljajo ob tej priložnosti tudi o gospodarskih problemih in vseh drugih vprašanjih, s katerimi se srečujejo in se morajo spopadati manjšine. To je jamstvo, da bo kongres res pomemben dogodek, v marsičem pa lahko tudi važen mejnik v življenju jugoslovanskih narodnosti, ki živijo na Madžarskem. V zadnjem času so se pogoji za njihov razvoj vsekakor bistveno izboljšali in tako bi bližnji kongres lahko pomenil nov korak po poti naprej.

35-LETNICA KOČEVSKEGA ZBORA:

Odnos do manjšin

merilo za odnose med sosedi

Prejšnji teden je minilo 35 let od zgodovinskega zbora odposlancev slovenskega naroda v Kočevju. V počastitev obletnice je bila v Kočevju slavnostna seja vseh treh zborov občinske skupščine, kjer je Zoran Polič kot slavnostni govornik spomnil na zgodovinski dogodek pred 35 leti, ko je slovenski človek doživel svoj prvi veliki državni akt.

V svojem govoru je Polič orisal junaški narodnoosvobodilni boj in poudaril tedanjo odločitve vseh zdravih narodnih sil za OF. Zato pa slovenski človek nikdar — tudi ko bodo prihajale nove in nove generacije — ne more pozabiti preteklosti, ki kot edinstveno zgodovinsko izročilo opozarja, da je samo enotnost ogromne večine slovenskih ljudi v OF rešila slovenski narod uničenja in hlapčevstva. „To pa velja tudi kot jasen in načelni odgovor vsem tistim v svetu, pa tudi peščici doma, ki stalno ponavljajo parole o nekem pomirjenju z vsemi, ki so se med vojno skupno z okupatorji borili zoper slovensko svobodo in ki bi želeli z urnitvijo na strankarsko življenje izpred vojne ponovno zagospodariti — fizično in duhovno — slovenskim delovnim ljudem.“

Posebej pa je Polič naglasil tudi nezmanjšano skrb Slovenije za manjšine, ki živijo zunaj njenih meja. „Po odnosu do njih — je poudaril — in do reševanja njihovih osnovnih človeških pravic bomo merili odnos in razpoloženje sosednjih dežel do nas. Rezultati naporov manjšin bodo tem večji, čim odločnejši in enotni bodo predvsem sami. Le v tem primeru bo uspešna tudi naša podpora, ki jim jo bomo brez vsakršnega pomisleka nudili vselej prav zaradi tega, ker so naše krvi, ker nam ideje OF in našega boja niso bile fraza in zato, ker smatramo, da so dobrososedski odnosi v prvi vrsti odvisni od polne svobode in enakopravnosti vseh narodov, velikih in malih, vseh narodnosti, ki živijo kjerkoli na zemeljski obli in vseh narodnostnih manjšin, ki povezujejo dve sosednji deželi.“

Poziv na boj

proti silam fašizma in nacionalizma

Delegacije, ki so se prejšnji teden udeležile 3. srečanja narodnosti sosednjih dežel v Trstu, so odločno obsodile tudi nedavne fašistične izgrede na Tržaškem ter pozvale na boj proti silam fašizma in nacionalizma. Tozadevno je bila soglasno sprejeta naslednja izjava:

Delegacije narodnostnih skupnosti, zbrane na 3. srečanju v Trstu, z ogorčenjem obsojamo fašistična razdejavanja in skrunitve partizanskih in antifašističnih spomenikov v Trstu in okolici.

Zavedajoč se pomena demokratičnih odnosov in ozračja, v katerem lahko uresničujemo svoj enakopravni položaj in pravice, ugotavljamo, da so fašistični izpadi vseh vrst in oblik naperjeni tako proti našim pravicam kot proti demokratičnemu sožitju, v katerem živimo in razvijamo svojo vlogo. Še več: vsakršno dopuščanje kakršnihkoli fašističnih dejanj ogroža pridobitve, ki so pogoj za vsestranski razvoj demokratičnih odnosov in procesov. Na omenjenih primerih prav zaradi tega ugotavljamo, kako nevarno je vsakršno popuščanje silam, ki se v svojem reakcionarnem delovanju najprej in v prvi vrsti usmerjajo proti pravicam, položaju in vlogi narodnosti, in kako se tako popuščanje maščuje tudi demokratičnim silam in odnosom.

Ozračje, ki je bilo ustvarjeno v Trstu z nastopom političnih sil, ki so si vzele za cilj napad na Osimske sporazume in na razvijanje sodelovanja med Italijo in Jugoslavijo, neposredno ogroža in zapleta reševanje vseh resničnih problemov in odprtih vprašanj, za katere so življenjsko zainteresirane demokratične sile, posebno pa slovenska narodnostna skupnost v Italiji ter italijanska v Jugoslaviji.

Menimo, da je odločen in enoten boj proti tem tendencam in odločno preprečevanje nastopov in dejanj fašističnih ostankov edino poročstvo, da se začeti procesi notranje demokratizacije nadaljujejo in zagotovijo uspeh in rezultate na vseh področjih družbenega življenja.

V tej luči še posebej poudarjamo vlogo in pomen vseh antifašističnih sil, njihovih tradicionalnih izročil in vrednot, ki so najtrdnjeje jamstvo za vsak demokratičen razvoj in uresničitev pravic narodnostnih skupin. Zato pozivamo vse iskrene demokrate in antifašiste, da se odločno upremo proti vsem poskusom obrniti kolo zgodovine nazaj in v duhu demokratične solidarnosti zagotovimo najtrdnjeje jamstva za polno uveljavljanje demokratičnih, narodnostnih in človekovih pravic.

Življenjski jubilej sredi požrtvovalne aktivnosti

● **Znana je vaša predvojnana angažiranost v narodnem gibanju. Zato bi vas prosili, da kratko opišete, kako se spominjate takratnih razmer in kako mislite, da je tedanje vodstvo koroških Slovencev izpolnjevalo svojo nalogo!**

Pred vojno sem bil razmeroma še mlad, zlasti sem še študiral, tako da neposredno nisem posegal v politične odločitve, čeprav smo dijaki in študentje seveda v marsičem kritično ocenjevali tedanje politično dogajanje. To je prišlo posebno do izraza v tako imenovanih Innsbrških punktacijah, v katerih je tedaj v Innsbrucku študirajoča mladina sporočila tedanjemu vodstvu, to je „Političnemu in gospodarskemu društvu za Slovence na Koroškem“ svoje poglede na manjšinsko politiko in zahtevala primerne ukrepe.

V smislu tega študentskega koncepta, ki je zahteval aktivno vključitev mladih intelektualcev v politično-kulturno prizadevanje slovenskega ljudstva na Koroškem in njihovo upoštevanje v odborih osrednjih organizacij, sem bil leta 1938 izvoljen za podpredsednika SPZ in sem v tej funkciji v stalnem stiku z našimi ljudmi kmalu spoznal skoraj vse kraje pri Zilji, v Rožu in Podjunu. Med študijskim letom pa sem bil tajnik Kluba slovenskih študentov na Dunaju in hkrati tajnik Slovenskega krožka, ki je v tistih letih pod predsedstvom prof. Trosta zaznamoval izvanredno aktivnost.

To delovanje mi je brez dvoma dalo gotove organizacijske izkušnje, medtem ko sem kot korektor „Koroškega Slovenca“, ki je tedaj izhajal na Dunaju, stalno sledil v času neposredno pred Hitlerjevo okupacijo in potem do 1941 silno razburkanemu manjšinsko-političnemu dogajanju na Koroškem. Tedanji dogodki so vsekakor tako močno vplivali name, da sem po vkrakanju nacistične vojske v Avstrijo napisal v Celovec dolgo, angažirano pismo z ostro-revolucionarnim konceptom za nadaljnje manjšinsko politično delo. Še danes v retrospektivi se mi zdi, da bi bila realizacija tega koncepta pozitivno vplivala na nadaljnji razvoj našega vprašanja, toda tedaj odgovorni so vsako še tako rahlo revolucionarno misel že vnaprej odklanjali.

Pač pa so me premišljevanja o problematiki naše narodne usode in doživljanja med vojno prepričala, da je za koroške Slovence edina rešitev vključitev v NOB in sem zato tudi zbežal iz nemške vojske v partizane.

Da pa se povrnem k vašemu vprašanju: Nemogoče mi je iz svojega tedanjega gledanja kritično ocenjevati vodstvo koroških Slovencev, ki je v tistih nenormalnih ekstremnih razmerah brez dvoma ukrepalo zgolj iz vidika rešitve nadaljnega obstoja slovenske narodne skupnosti. Iz dolgih poslovnih in prijateljskih pogovorov z nepozabnim — lahko rečem — očetovskim prijateljem dr. Francem Petkom pa lahko trdim, da je le-ta sam predvojno delovanje političnega vodstva koroških Slovencev ocenjeval silno kritično, češ da je bilo nadvse ozko konservativno usmerjeno, za količkaj napredno misel težko dostopno in popolnoma vase zaprto,

tako, da je ob svojem zaupanju v „objektivno pravičnost“ in v „višjo silo“ bilo vedno izpostavljeno nacionalističnemu naskoku celokupne večine, ki je bila strnjena in enotna edino le v vprašanju slovenske narodne skupnosti. Zaradi svetovno-nazorne ožine pretežnega dela vodstva je dr. Petek, kakor je dejal, edino enkrat uspel,

mu. Taka epopeja bi brez dvoma služila, da ne bi šla v pozabo ta vsekakor najvažnejša epoha našega narodnega preporoda, odkar smo ločeni od narodne celote.

● **Ena izmed pridobitev, zraslih iz trpljenja in boja, je bila enotnost, s katero smo**

da so koroški Slovencev podprli levico v deželnem zboru, ki je potem v dotični periodi paralizirala vsaj majhen delež udarcev, namenjenih manjšini.

Toda kakor rečeno, to je krifična ocena političnega prizadevanja med obema vojnama s strani dr. Petka — brez dvoma najbolj poklicanega interpretata te dobe — ne prisojam si pa poznanja iz svojihkušenj in še manj pravice, da bi podal merodajno oceno tedanjega dogajanja ali tedanjega vodstva.

● **Izhajate iz družine, ki je bila med zadnjo vojno izseljena, sami pa ste se pridružili partizanom in se aktivno borili za uničenje nacizma, ki je zagrešil strašne zločine nad človeštvom. Kako gledate danes, skozi prizmo skoraj štiridesetletne časovne odmaknjenosti, tedanje usode in zlasti tedanje odločitve koroških Slovencev?**

Že prej sem omenil, da so me tedanji dogodki praktično dosledno silili v odpor, da sem se pridružil partizanom. Po nasilni preselitvi številnih naših družin in zlasti po strašnih zločinih, ki jih je nacifašizem začel izvajati nad našim ljudstvom, po mojem za našega človeka sploh ni bilo druge alternative kot vključitev v NOB. O tem sem prepričan tudi danes po več kot štiridesetletni časovni odmaknjenosti in smo lahko ponosni na našega preprostega človeka, ki ni nasedel ne belogardističnim zavajalcem niti ni klonil pred nacističnim nasiljem. Škoda, da nam še vedno manjka temeljita monografija o tem, kako značajno, vzorno in junaško se je naš človek tedaj zadržal, in to brez razlike, ali je doživljal to dobo kot pregnanec v izseljeništvu ali kot borec v partizanih ali kot trpin v kacetu ali končno kot na molk obsojeni na svojem ogroženem da-

renciacije. Kje vidite vzroke in kako ocenjujete posledice tega preloma v zgodovini našega ljudstva!

Mislím, da je najsvetlejša stran našega protifašističnega boja, da smo bili Slovenci na Koroškem strnjeni in enotni in da nismo poznali bele garde. Ta se je pojavila pri nas šele po vojni in je predvsem

kriva, da je prišlo do diferenciacije med našim ljudstvom, ki jo omenjate. Drugače bi morda formalna diferenciacija — kakor med NOB — tudi po vojni izostala, kar bi brez dvoma močno krepilo našo borbo za ohranitev pridobitev NOB in zlasti za doseg popolne enakopravnosti.

Res pa je tudi, da ima diferenciacija svoje korenine v NOB in je odločitev glede vprašanja meje nujno morala vplivati na nadaljnji razvoj naše narodnostne politike. Mislím, da bi bilo napačno pred tem dejstvom zapirati oči, marveč je naloga vsakega izmed nas, da se ob polnem upoštevanju različnega političnega in svetovno-nazornega gledanja v borbi za skupne nacionalne pravice zavzemamo za akcijsko enotnost in odstranimo vse, kar bi utegnulo škodovati našim skupnim naporom.

Diferenciacija tako gledana je v sistemu zapadne strankarske demokracije, v katerem živimo, le izraz dejanskega obstoja različnih ideoloških mnenj kot posledica različnih gospodarskih in socialnih interesov, medtem ko politična monopolizacija v takem sistemu pomeni skrajno politično ožino in v našem primeru lahko celo izključitev drugače mislečih iz slovenske narodne skupnosti.

Zato smatram, da diferenciacija v današnjem času nikakor ni škodljiva, marveč celo nujna in čestokrat služi ohranitvi in obrambi slovenske narodnostne zavesti tudi v strukturah, v katerih jo je v zgodovini navadno marsikdo zgubil. Na kulturnem področju pa je lahko in bi morala biti povod za plemenito tekmovanje v korist kulturne rasti in splošnega narodnega napredka.

● **Vsa leta po vojni stojite v prvih vrstah našega narodno-političnega dogajanja in boja za pravice slovenske narodne skupnosti na Koroškem.**

Te dni — 10. oktobra — je obhajal predsednik ZSO dr. Francijem Zwittrom 65-letnico, torej jubilej, ki navadno velja za pomembno prelomnico v človekovem življenju. V njegovem primeru pa vemo, da ta obletnica ne pomeni prestopa v „pokojninsko razmerje“; prepričani smo, da bo slavljencec svoje sposobnosti tudi v bodoče vlagal v delo na narodnem področju in s svojimi bogatimi izkušnjami še naprej oplajal naša skupna prizadevanja v korist slovenske narodne skupnosti na Koroškem.

Življenjsko pot jubilanta smo v našem listu že orisali. Splošno znana je široka paleta njegove požrtvovalne aktivnosti, ki sega vse od začetkov v domači prosveti, v študentskem gibanju in v predvojnih organizacijah preko aktivne udeležbe v boju proti fašizmu pa do povojne dobe z neprekinjeno dejavnostjo na vodilnih položajih v Osvobodilni fronti, v Demokratični fronti delovnega ljudstva in v sedanji Zvezi slovenskih organizacij na Koroškem, v Slovenski prosvetni zvezi, v založniški in tiskarski družbi „Drava“, v uredništvu „Slovenskega vestnika“, v društvu „Kulturni dom“ in še marsikje drugod — skratka povsod tam, kjer je potreben človek, ki se za skupno narodno stvar in v korist široke človeške družbe razdaja, ne da bi štel ure in ne da bi tehtal moči, ki jih žrtvuje.

Ravno zato, ker smo prepričani, da se naš slavljencec še dolgo ne bo vsedel „k počitku“, naše tople čestitke povezuujemo predvsem z željo, da bi ostal zdrav: „Na mnoga leta!“

V tem smislu pa smo tudi zapisu o njegovi 65-letnici dali „delovni okvir“ — v obliki pogovora, v katerem se v ogledalu jubilaritovih spominov in ugotovitev zrcali določeno obdobje zgodovine in usode našega ljudstva.

Podlaga vseh teh prizadevanj je člen 7 avstrijske državne pogodbe, ki je sad našega prispevka v borbi proti fašizmu; izhodišče za konkretne akcije, zahteve in predloge pa je skupna Spomenica koroških Slovencev iz leta 1955, dopolnjena s spomenico, ki sta jo osrednji organizaciji sprejeli ob 20-letnici

POGOVOR
S PREDSEDNIKOM ZSO

DR. FRANCIJEM
ZWITROM

OB NJEGOVI
PETINŠESTDESET-
LETNICI

podpisa državne pogodbe. Ali kot eden izmed merodajnih tvorcev obeh spomenic lahko osvetlite nastanek in pomen teh dokumentov!

Pravilno ste poudarili, da je člen 7 državne pogodbe sad in priznanje naše borbe na strani zavezniških in asociiranih sil in je zato borba za njegovo realizacijo razumljivo v ospredju političnega prizadevanja koroških Slovencev. Kako koroški Slovenci razumemo in pojmuemo vsebino in realizacijo tega člena, je zapopadeno v skupni Spomenici koroških Slovencev.

Pomen tega dokumenta se mi zdi tako važen, da ga vsaka polemika okoli njegove vsebine ali njegovega nastanka samo zmanjšuje. Ker pa je polemika že načeta, naj resnici na ljubo poudarim, da pri razgovoru dne 18. maja 1955 nihče ni zanikal potrebe skupne spomenice, pač pa sem bil glede načina sestave spomenice drugačnega gledanja kakor predsednik NSKS dr. Joško Tischler. Zagovarjal sem, da naj vsaka organizacija najprej pripravi samostojni osnutek za spomenico in se naj potem osnutka pregledata in spojiata, ker sem bil prepričan, da je na ta način prej zajamčen uspeh za enoten tekst, kakor če bi se bilo od vsega začetka treba boriti za vsako posamezno skupno formulacijo. Različno mnenje je bilo torej le glede priprave odnosno sestave spomenice in ne glede potrebe skupne interpretacije in skupnega programa.

ZSO je v smislu tega koncepta tudi takoj pristopila k delu in na številnih sejah in posvetih izdelala osnutek, ki ga je v več desetisoč izvodih dne 15. avgusta 1955 razposlala na vsa gospodinjstva na dvojezičnem ozemlju s prošnjo, da zavzamejo do spomenice stališče in dajo dodatne pobude.

Isti dan so predstavniki NSKS (Janko Janežič in dr. Valentin Inzko) nesli osnutek NSKS na znanstveni inštitut v Ljubljano in ob tej priložnosti tožarili ZSO, da v tem pogledu ni ničesar pripravila. No — ko so se vrnili, so se doma lahko takoj poglobili v osnutek ZSO, ki jim je očitno le toliko prijat, da je kmalu prišlo do skupnih pogajanj na osnovi besedila, ki ga je pripravila ZSO. Koliko je ena in koliko je druga stran prispevala, se torej lahko ugotovi iz razlik med osnutkom ZSO z dne 15. 8. 1955 in skupno spomenico z dne 11. 10. 1955. Svojega osnutka NSKS vsaj do danes še ni objavil niti ne pokazal in zato do njega ne morem zavzeti stališča.

Toda to je tudi nebitveno, zdi se mi važno, da je Spomenica koroških Slovencev bila končno sprejeta kot skupen dokument obeh osrednjih organizacij, da je bila skupaj izročena zavezniškim silam — podpisnicam državne pogodbe in vladama republike Avstrije in FLR Jugoslavije in zlasti, da je ostala vse do danes izhodišče in osnova za vse naše konkretne predloge, zahteve in akcije.

Da prvotni osnovni tekst predstavlja moj rokopis in sem pri sestavi sodeloval od začetka do konca in za

(Dalje na 11. strani)

Polaganje vencev na partizanskih grobiščih

Ob bližnjem Dnevu mrtvih bo Zveza koroških partizanov tudi letos položila vence na partizanska grobišča širom južne Koroške. V okviru tega polaganja bo

osrednja počastitev

v soboto 28. oktobra ob 11. uri dopoldne na pokopališču v Maloščah.

Počastimo spomin naših mrtvih junakov, ki so darovali življenje za svobodo v borbi proti fašizmu!

Zveza koroških partizanov

Bilčovsi:

Kulturna prireditev

V nedeljo 1. oktobra smo Bilčovščani v naši sredi pozdravili igralno skupino iz Št. Janža v Rožu, ki je gostovala na našem društvenem odru pri Miklavžu z igro „Grozna jagoda v soncu“ ameriške avtorice Lorraine Hansberry in v režiji Hanzi Weissa.

Igra v originalu obravnava problematiko ameriških Črncev, njihovo zatiranje ter socialni in družbenopolitični položaj. To tematiko je Marijan Srienec prikrojil na naše razmere, tako da igra obravnava socialne in družbenopolitične razmere neke družine na Koroškem. Pretresljiva izpoved te drame je predvsem v tem, da je gospodar družine socialno odvisen. Družina mora prenašati vse mogoče šikane, nanjo pritiskajo z vseh strani, ker je družina pač slovenskega porekla. Kljub prvotnim oklevanjem družina kljubuje vsem nevarnostim in je celo ponosna na svoje poreklo in narodnost. Iz stanovanja „odvisnosti“ pa se mala družina preseli v kupljeno hišico, pridelano s krvavimi žulji kljubujoč vsem zaprekam na sprotnih oblastnih institucij, sploh pa organizacije, ki skrbi za „čisto nemško sosedstvo“. Torej razmere, ki jih prav v zadnjem času doživljamo na Koroškem, ko določeni krogi kar „trepetajo“ pred slovenskimi sosedi.

Igralci so svoje vloge podajali dobro in gledalci so z veliko vnemo sledili prizorom in dejanjem na odru. Pripomniti je morda še treba, da se je včasih dogajanje malo zavlačevalo zaradi raztegnjenosti teksta. Tu bi moral režiser poseči vmes in pogumno potegniti nekaj črt, da se pač dogajanje skrči in s tem predstava pridobi na dinamiki. Dvorana

Slovenski pouk

za predšolske in šoloobvezne otroke bo letos ob četrtkih od 16. do 18. ure v otroškem vrtcu „Naš otrok“ v Celovcu, 10.-Oktober-Sträße 25. Prvi pouk bo v četrtek 19. okt.

Društvo „Naš otrok“

pri Miklavžu je bila tokrat spet polna, bučen aplavz med dejanji je izpričeval zahvalo igralcem ter priznanje izvajanju na odru. Sentjanškimi igralcem se iskreno zahvaljujemo za posredovani kulturni užitek in jih še vabimo med nas.

Družabno srečanje „Zarje“

Vse svoje društvenike, sodelavce, prijatelje, pevce, plesalce, tamburaše, športnike ter mladino in njene starše je vabilo SPD „Zarja“ v Železni Kapli zadnjo nedeljo na veselo družabno srečanje k Mikeju v Lobniku. Namen tega srečanja je v tem, da bi se vsem, ki s svojim delom doprinašajo k uspehu društva, vsaj malo zahvalili in oddolžili. Družabna prireditev, na kateri je navzoče pozdravil predsednik društva, je ta namen tudi izpolnila, kajti prireditev je izredno dobro uspela.

Pred prireditvijo pa se je okoli 200 ljudi zbralo na Prevernikovem sedlu, v čudoviti naravi in ob najlepšem vremenu. Tam so Vobenčani-domačini obnovili stari križ ter v gorskem svetu v višini 1200 m postavili novega. Po maši oz. blagoslovitvi križa so domačini pripravili tudi prigrizek za vse navzoče. Največ je ta dan doprinesla

Mikejeva družina, ki je imela na skrbi tudi priprave za popoldansko družabno srečanje. Le-to je potem ob dobri in obilni pogostitvi, ki jo je za vse udeležence brezplačno preskrbela „Zarja“, potekalo v pristni domači družabnosti in je popoldne kar prehitro minilo.

SPD „Zarja“ se zaveda, da z eno tako prireditvijo ni mogoče poplačati truda, ki ga vlagajo člani društva, katerim se za njihovo požrtvovalnost zahvaljuje tudi preko „Slovenskega vestnika“. Upamo, da bo ta zahvala dosegla vse — tudi tiste, ki se nedeljske prireditve niso mogli udeležiti. Hkrati pa SPD „Zarja“ upa, da se bo tudi v bodoče lahko opiralo na pomoč in sodelovanje tolikih ljudi pri prireditvah in v vsakdanjosti. Le tako bo namreč zagotovljen nadaljnji procvit društva, ki se sedaj pripravlja na svoj občni zbor.

SLOVENSKO PROSVETNO DRUŠTVO „ZARJA“ V ŽEL. KAPLI

vabi na dramsko uprizoritev

Grozna jagoda v soncu

v nedeljo 15. oktobra ob 11.00 uri v farni dvorani v Železni Kapli.

Gostujejo igralci SPD Št. Janž v Rožu Režija: Hanzi Weiss Igra sporoča in vsebuje družbene, socialne in narodnostne probleme našega malega človeka in njegove družine. Pretresljiva izpoved te drame zasluži množičen obisk. Avtentičnost in kritičnost te igre vas bosta prepričali in navdušili. Vaša številna udeležba bo bogato plačilo igralcem za njihov požrtvovalen trud.

Ljubitelji oderske dejavnosti

prisrčno vabljeni!

Uradna asimilacija?

Kakšno vsebino pripisujejo 10. oktobru na Koroškem in kakšne cilje zasledujejo z vsakoletnimi proslavami, zvemo vedno spet, posebno iz govorov na teh proslavah in iz član-

kov, objavljenih za te priložnosti. Tudi letos smo to slišali — iz ust nemških nacionalistov, pa tudi z uradne strani, namreč od samega deželnega glavarja, ko je govoril na uradni slavnosti v torko dopoldne na celovškem pokopališču.

Ko je „primerno“ orisal pomen abwehrkampfa in edinstvene „demokratske odločitve“ pri plebiscitu ter se hvaležno poklonil abwehrkämpferjem, je dejal, da nihče nima pravice, da bi tem stvarim dajal drug pomen ali jih celo smešil. Tako je z nepreslišnim poudarkom naglasil sam deželni oče, ki se je v družbi rjavo uniformiranih kameradov vidno dobro počutil; zato je še omenil, da se proslavam 10. oktobra tudi v bodoče ne moremo odpovedati.

Desetooktobrsko razpoloženi deželni glavar pa je ob tej priložnosti povedal še več: sklicujoč se na demokracijo in na pravico svobodnega opredeljevanja, je dejal, da ima na Koroškem vsakdo pravico priznavati se k eni ali drugi narodnosti ter je v tej zvezi izrecno poudarjal tudi pravico do asimilacije.

Hote ali nehoti je deželni glavar s tem razkril cilje, ki jih zasledujejo z vsem tistim, kar se dogaja okoli 10. oktobra. Njegovih besed v povezavi s povodom in z okoljem, kjer so bile izrečene, pač ni mogoče drugače razumeti kot uradno zagovarjanje raznarodovalne politike, kot poziv tistim Slovincem, ki se še niso prodali, naj čim prej krenejo na pot asimilacije — kakor da bi bila narodnost srajca, ki jo človek lahko zamenja, kadar in kakor se mu zdi potrebno.

Morda pa se bo v imenu take „demokracije“, kot jo pridiga koroškimi Slovincem, tudi deželni glavar lepega dne — ko se bo naveličal biti pripadnik bele rase — enostavno prelevil v Črnca ali, kar bi bilo morda še bolj perspektivno, v Kitajca. Ob tako očitnem zagovarjanju asimilacije se namreč tudi takemu rene-gatstvu ne bi več čudili...

Radišani na izletu

v Mariboru in Ptuj

Tako je bil za Radišane tudi deželni dan lep in poln doživetij, saj so vsi resnost in skrbi mogli pustiti doma.

Ena izmed tradicionalnih akcij Slovenskega prosvetnega društva „Radiše“ je vsakoletni skupni izlet pevcem, igralcem, odbornikov ter drugih članov društva. Letos je bil ta izlet sicer pozneje kot navadno, odpadel pa vendarle ni. In če Radišani jeseni gredo na izlet, potem jih pač najbolj vlečejo vinorodni kraji.

V zgodnjih jutranjih urah 4. oktobra 1978 so se tisti, ki so se prijavili, podali na pot. Vreme sicer ni bilo bogve kako prijazno, dobrega razpoloženja, ki ga pri Radišanih nikoli ne manjka, pa le ni moglo pokvariti. Peljali so se na Štajersko in se najprej ustavili v Mariboru. Tam je izletnike sprejela tajnica Zveze sindikatov Maribor ter podpredsednica ZKO Slovenije tov. Majda Emeršič, zvesta prijateljica Radišanov ter pomočnica pri ureditvi njihovih teženj pri gradnji novega kulturnega in zadružnega doma. Peljala jih je najprej v muzej NOB ter jim pokazala središče mesta. Pripravila pa jim je tudi ostali program izleta.

Dopoldan so izletniki prebili v mestu Maribor, nato pa so se odpeljali v Ptuj. Tam so si najprej ogledali grad ter njegovo kulturnozgodovinsko zbirko. V restavraciji na gradu so imeli skupno kosilo. Ker je vreme nagajalo, so kosilo nekoliko raztegnili. V prijetni družabnosti je čas zelo hitro minil. Proti večeru so se

odpeljali zopet proti Mariboru. Tam so obiskali še Račji dvor, znamenito vinsko klet vinarške šole pod Kalvarijo. Dobra vinska kapljica ter okusna svinjska krača sta družbo hitro poživila. Slovo od vinske kleti je bilo potem težko, vrnitev na Koroško pa je ob petju, diskuzijah ali tudi spanju hitro minilo.

NOGOMET

V nedeljo 15. oktobra 1978 igrajo vsa moštva Slovenskega atletskega kluba na domačem Korschatovem igrišču v Celovcu, in sicer:

ob 12.00 uri SAK mladinci proti sovrstnikom iz Wöflnitza

ob 13.15 uri SAK II proti Frantschach II

ob 15.00 uri SAK I proti Frantschach I

Prijatelji nogometa prisrčno vabljeni!

Vtisi s Starega trga

In so zopet praznovali, naši nemški Korošci. Plakati so viseli že dalj časa, opremljeni z lepim geslom: ne prodajte domovine! Pravočasno so še razposlali „Ruf der Heimat“, z vso revno vsebino, ki jo pač zmorejo gospodje omenjenega kova. Pozivali so na svojo manifestacijo 8. oktobra na Starem trgu v Celovcu. Za parkiranje je preskrbljeno, je stalo na plakatih in v Rufu, kateremu so bile priložene še položnice: „Wir brauchen ihre Spende notwendiger denn je“. So že presneto na psu.

Zadnja nedelja je bila lep dan. Celo mesto, cela dežela naj praznuje. Na vsake način „pristni“ Korošec. Ta dan ob sedmih zjutraj po poročilih v Avstrija regional: „Podajamo prometni pregled na koroških cestah. Povezani smo z žandarmerijsko postajo v Krivi Vrbi“. Dežurni žandar daje pregled. Saj dosti nima povedati: ne dežuje, torej ni nevarnosti akvaplaninga. Snega ali ledu tudi ni. Ima pa drugo novico: v Celovcu bo prišlo do prometnih težav, ker ima Kärntner Heimatdienst ob desetih dopoldne na Starem trgu svoje plebiscitno slavje. Kako? Žandarmerija propagira heimatdienstovsko manifestacijo po radu? — Ne: samo prometni pregled. Ob osmih zjutraj pa še enkrat prometni pregled; isto besedilo, isti komandant. Objektivno koroško poročanje pač.

Pa sem se bal, potem ko sem se oblekel v nevtralno obleko, da bi si nemoteno ogledal „pristine Korošce“, da v bližini Starega trga res ne bi mogel dobiti parkirišča. Tako sem pustil avto že ob Benediktinskem trgu, kjer sem imel na razpolago kar celo cesto. Torej rjavci Celovca še niso docela zasedli. Nato smo jo dajali proti Staremu trgu: moj kolega s kamero, eno dekle in jaz. Koračnice so nas spremljale in vodile. Na Starem trgu je stalo pičlih 2000 ljudi — ob desetih. Moj strah zaradi parkirišča je bil odveč. Pri Pluderju so stali še nekateri slovenski tovariši, ki so si prav tako ogledali to domovini zvesto prireditev.

Govornik pozdravlja vkorakajoče „Ortsgruppen“: Pliberk, Podlejšter, Himmelberg (tam je bil menda posebno vnet boj za Koroško). Čeprav so začeli s prireditvijo šele ob 10.45 uri, ni bilo več ljudi kot 3000. Pro-

dajajo majhne koroške zastavice z emblemom KHD. Ko jo tudi meni ponujajo, jo prijazno odklonim. „Tschusch“, sem dobil za odgovor. „Wos, wo is a Tschusch? — Der do, der hot ka Fahndale gekaft! Varschwind, geh obe!“ Potrudim se, da bi sledil govoru Einspielerja, podpredsednika Abwehrkämpferbunda, čeprav „obrambnega boja“ verjetno niti v plencah ni doživel. Daje „historičen pregled“. Vsaj on sam tako imenuje svoje psovaje proti Slovincem. Slovenci so že od nekdaj bili sovražniki Koroške. Samo vindišarji in Nemci so Koroško rešili (torej Einspieler kot „superman“ sam proti celotni jugoslovanski armiji, saj je menda edini vindišar). Zaganja se proti možnosti dvojezičnega pouka, proti slovenskim duhovnikom, proti škofijskemu ordinariatu. Moj kolega fotografira. „A werst die Fotos noch Laibach schicken? — Wos, a Laibocha? Nehmts eahm weg den Fotoapparat! Hauts eahm! Du werst uns do schon nit fotografiern, du Tschusch!“ — Moj kolega je nemškogovorec Korošec.

Nato nastop Feldnerja: proti prodaji domovine, udeležbo jugoslovanskega kapitala pri koroških obratih je treba zakonito prepovedati, kajti v takih obratih bodo zaposleni samo titokomunistični Slovenci, ki jih bo menda posredovala titokomunistična ZSO. Slovenci so sovražniki domovine. Sicer pa je za enakopravnost slovenske minimanjšine, zagotavlja Feldner, mi jih ne motimo v njihovem obstoju — warum klatscht denn nit, du Tschusch? Wieviele Tschusch hobb sich denn heite ibahaupt hertraut?“ — enakopravnost Feldnerjanska.

Stari so že, a še vedno nevarni, vsaj če se čutijo v večini. Vendar izumirajo: komaj 3000 so jih spravili v Celovec. Pozneje pa sem še zvedel, da so njihovi možgani že tako stari, da še šteti ne znajo več: saj so se sami kar štirikrat pomnožili. 12.000 jih je naštel heimatdienst, policija 6000, Avstrija regional 8000, dejansko jih je bilo kakih 3000.

8. in 10. oktober sta minula. Spominjal sem se Kärstnerjevega izreka: „So wie ihr's euch träumt, wird Deutschland nicht erwachen; denn ihr seid dumm und seid nicht auserwählt, die Zeit wird kommen, da man sich erzählt, mit solchen Leuten war kein Staat zu machen!“

Krščanska kulturna zveza v Celovcu vabi na

KONCERT
Gostuje oktet „Gallus“
iz Ljubljane

● Petek, 13. oktobra 1978, ob 15. uri v Farni dvorani v Sentjakobu v Rožu. Slikanje z glasbenim čopičem in koncerti za otroke. Prireditelj: Farna otroška mladina v Sentjakobu v Rožu in KKZ v Celovcu.

● Petek, 13. oktobra 1978, ob 20. uri v srednji dvorani Doma glasbe v Celovcu. Prireditelj: SKD v Glasbenici in KKZ v Celovcu.

● Sobota, 14. oktobra 1978, ob 20. uri v Kulturnem domu v Bistrici v Rožu. Prireditelj: SPD „Kočna“ v Svečah in KKZ v Celovcu.

● Nedelja, 15. oktobra 1978, ob 10.30 uri (po maši) v Farni dvorani v Selah. Prireditelj: KPD „Planina“ v Selah in KKZ v Celovcu.

● Nedelja, 15. oktobra 1978, ob 19.30 uri v Farni dvorani v Šmihelu pri Pliberku. Prireditelj: KPD v Šmihelu pri Pliberku in KKZ v Celovcu.

Mladinska delovna akcija

kovačnica prijateljstva in solidarnosti

Na poseben in za našo narodno skupnost izredno razveseljiv način so prosvetaši in domačini iz Šentprimoža in okolice ter sploh občine Škocijan obhajali letošnji 10. oktober. Za ta dan so namreč za brigadirje iz matične države, ki so jih — in s tem našo celotno narodno skupnost — podpirali pri gradnji kulturnega doma v tem področju Podjune pripravili lep poslovilni večer. O delu in uspehih te mladinske delovne akcije smo obširno poročali že v zadnjih številkah Slovenskega vestnika.

V sredo 11. oktobra so se tovariši iz Slovenije, ki so nam tako bratsko solidarno in prijateljsko pomagali v našem boju na kulturni in prosvetni fronti, poslovili od nas, od dvojezične Koroške. Cilj, ki si ga je bila stavila mladinska delovna akcija v Šentprimožu, je bil v veliki meri dosežen. Kljub katastrofalnemu vremenu v predzadnjem tednu je gradnja v surovem stanju v bistvu dokončana, tako da lahko računamo z otvoritvijo doma spomladi prihodnjega leta. To je nedvomno najvažnejša plat te mladinske delovne akcije.

Druga, nič manj pomembna plat je v sredo končane akcije pa je način, kako smo si koroški Slovenci postavili svoj kulturni dom v Šentprimožu: to je način zaupanja v lastne moči, način samopomoči, način čimširje solidarnosti. Med in s to mladinsko delovno akcijo je močno zrasla zavest med nami, da smo koroški Slovenci živ del celotnega slovenskega naroda, saj so matična dežela in tovariši od tam s svojim prostovoljnim delom dokazali globoko prijateljstvo, sorodstvo in solidarnost v boju za dosego naših pravic.

Te delovne akcije pa so se ude-

ležili tudi tovariši sosednega naroda, demokrati iz Celovca in Gradca. S svojim delom so nam dokazali aktivno solidarnost in tudi oni so med svojim delom globlje spoznali vsebino solidarnosti, prijateljstva in tovarištva. To prijateljstvo in tovarištvo med koroškimi Slovenci in prijatelji iz matične države ter nemškogovorečimi tovariši sosednega naroda je bilo rojeno ob skupnem delu za isti cilj: zato pa se tudi ne bo nikoli več zgubilo in bo obstajalo naprej.

Naš samostojni boj, pomoč matične države in solidarnost nemško-

napisali, da se delovne brigade niso udeležili samo domačini, marveč tudi Slovenci iz drugih predelov Koroške. Tako so se v četrtek prejšnjega tedna te akcije udeležili tudi člani kolektiva Zveze slovenskih organizacij, Slovenske prosvetne zveze in Slovenskega vestnika iz Celovca, pretekli tork pa so prijeli za delo tudi tovariši od celovškega Slovenskega znanstvenega inštituta.

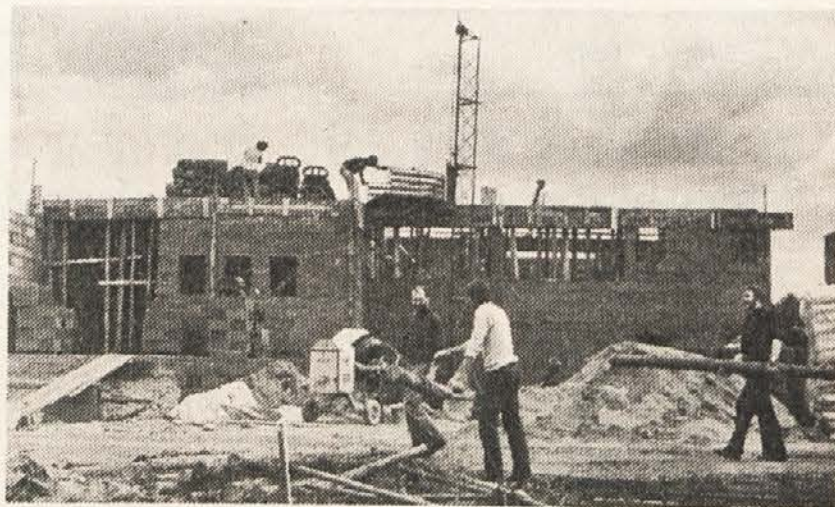
V tork zvečer smo se koroški Slovenci hvaležno in prisrčno poslovili od udeležencev mladinske delovne brigade. V Šentprimožu,

govorečih tovarišev — to je garancija, da v borbi za narodnostne pravice, narodnostni obstoj in razvoj ne bomo podlegli, marveč si bomo končno priborili svojo enakopravnost. Ta akcija je bila živ izraz akcijske enotnosti, je postala naše orožje, ki ga ne bomo več dali iz rok.

Že večkrat v zadnjih tednih smo

blizu gradbišča kulturnega doma, so brigadirji zvečer pripravili taborni ogenj, okoli katerega so se zbrali številni domačini in častni gostje, ki so mladim delavcem čestitali za opravljeno delo. Med številnimi udeleženci te slovesnosti je podpredsednik Zveze slovenske mladine Milan Wutte pozdravil predsednika komisije za manjšinska

vprašanja pri SZDL Slovenije Jožeta Hartmana, jugoslovanskega konzula v Celovcu Petra Zupančiča in Zorla Šandorja, predsednika obeh slovenskih osrednjih organizacij dr. Francija Zwitterja in dr. Matevža Grilca, predsednika SPZ Valentina Polanška in še številne druge. Zbor SPD „Danica“ je s pesmijo spremljal snemanje zastav: avstrijske in jugoslovanske — simbol prijateljstva in povezave med slovenskim narodom tu- in onstran meje.

Slovesnost se je nadaljevala v gostilniški dvorani pri Lucu. Tam se je v imenu domačega SPD „Danica“ Stanko Wakounig zahvalil vsem, ki so doprinesli delež k zgraditvi kulturnega doma: brigadirjem iz Slovenije in v nemškem jeziku tovarišem sosednega naroda. Nato je v imenu ZSM, ki je to mladinsko delovno akcijo organizirala, spregovoril tajnik Valter Gutovnik. Med drugim je poudaril, da niso organizirali mladinske delovne akcije zato, da gradijo kulturni dom nekemu, ki ga ne bo znal uporabljati, niso gradili klubskih prostorov mladini, da jih ne bo uporabljala, temveč so gradili ta kulturni dom za SPD „Danica“ in krajevno združenje ZSM. „Prepričani smo, da je to vaše in naše delo bilo velikega pomena za ves slovenski živelj na

Koroškem. Ta mladinska delovna akcija naj bo vsem našim nenaklonjencem in nasprotnikom živ dokaz našega obstoja, živ dokaz, da hočemo sooblikovati našo južno-koroško domovino — ne z dinamitom, temveč z aktivnim vključevanjem v družbo rešujemo naše interese.“ V svojem govoru je Gutovnik poudaril tudi pomen solidarnosti z nemškogovorečimi demokrati: „Potrebna je tudi ugotovitev, da v našem boju nismo sami; podpirajo nas demokrati širom celotne Avstrije. Njih število se veča iz dneva v dan!“

Po teh nagovorih sta se v imenu osrednjih organizacij zahvalila tudi predsednika Zwitterja in Grilca, nato pa je predsednik Slovenske prosvetne zveze Valentin Polanšek podelil brigadirjem spominske plakete in diplome SPZ ter jih ob tej priložnosti že povabil na uradno otvoritev kulturnega doma. Prav tako so brigadirji prejeli tudi priznanja ZSM ter v spomin album s slikami o gradnji doma ter ploščo zbora SPD „Danica“, Zveza socialistične mladine Slovenije pa jim je podelila priznanje „Udamik“.

Prireditve se je zaključila s prisrčno družabnostjo, ki je potrdila prijateljstvo med ljudmi dobre volje tu in onstran meje.

GIP Vegrad Velenje 20 let

od obrtniške do industrijske gradnje

Gradbeno industrijsko podjetje Vegrad Velenje je bilo ustanovljeno leta 1957. Danes zaposluje že več kot 2000 delavcev, organiziranih v 8 temeljnih organizacijah združenega dela, in spada med največja gradbena podjetja v Sloveniji.

V razvoju GIP Vegrad so pomembni zlasti naslednji mejniki:

- leto 1969: prevzem prvih del na zunanjem trgu
- leto 1971: uvedba polindustrijske gradnje stanovanj z uporabo tunelskih opažev
- leto 1974: pričetek industrijske proizvodnje montažnih konstrukcij Vemont v tovarni v Velenju
- leto 1978: začetek industrijske proizvodnje v tovarni prostorskih elementov v Velenju

Z zgraditvijo tovarne betonskih konstrukcij, Vemont, je GIP Vegrad leta 1974 stopil na pot industrijske gradnje. Prednosti gradnje z v tovarni izdelanimi konstrukcijami so se hitro pokazale kot izredno uspešne, saj je gradnja v primerjavi s klasično bistveno hitrejša in cenejša. V tovarni v Velenju so zgradili že nad 200.000 m² konstrukcij za industrijske hale, telovadnice, skladišča in druge objekte.

V letošnjem letu pa je GIP Vegrad zgradil v Avstriji konstrukcijo iz montažnih elementov po programu Vemont za tovarno smučič ELAN iz Begunj na Brnci (Fürnitz) na Koroškem.

Z vse večjo izdelavo in finalizacijo v sami tovarni se vse bolj uresničuje geslo — „od obrtniške do industrijske gradnje“.

Levo: Proizvodna hala iz „VEMONT“ elementov

Zgoraj: Osnovna šola iz „VEMONT“ elementov

Življenjski jubilej sredi požrtvovalne aktivnosti

(Nadaljevanje s 3. strani)

Spomenico ne le formalno, marveč tudi kot dejanski soustvarjalec in sourednik odgovarjam kot odgovorni urednik, me veseli in sem ponosen; važno pa je le, da je dokument s tako dolgoročno veljavnostjo bil ustvarjen in sprejet od obeh osrednjih organizacij in bo še dolgo izhodišče in osnova vseh naših skupnih prizadevanj za končno dosego popolne enakopravnosti.

● **Že vse od študentskih let dalje vaše zanimanje in vaša dejavnost posebej veljata tudi kulturno-prosvetnemu področju. Prosim vas, da kot dolgoletni predsednik Slovenske prosvetne zveze orišete, kakšno vlogo naj igra na tem področju narodna manjšina in kako koroški Slovenci to vlogo izpolnjujemo!**

Kdor le malo pozna zgodovino našega naroda in še posebej zgodovino koroških Slovencev, ve, kako važnega pomena je bila in je za obstoj našega ljudstva, ki ne spada med tako imenovane zgodovinske narode, predvsem kulturno-prosvetno delo. Saj nosi le-to od vsega začetka in v vsem svojem razvoju značilnosti kulture majhnega naroda, ki je moral oblikovati svojo narodno bit v nevarnih družbenih okoliščinah, na svoji domači zemlji vedno ogrožen od vseh strani. Po eni strani mu je ta zgodovinska stiska vcepljala opreznega duha samoobrambne nezaupljivosti, po drugi strani pa ostrila posluš za mednarodno sožitje in za občečloveške vrednote. Ta zazrtost v narodno usodo je bila v vsej zgodovini brez dvoma najbolj značilna poteza naše kulturne dejavnosti in mislim, da se v tem oziru ni nič spremenilo in mora zato kulturno-prosvetna dejavnost slej ko prej biti v ospredju našega zanimanja in prizadevanja.

Radi sicer kritiziramo baje zastarele, "čitalniške" oblike naše kulturno-prosvetne dejavnosti in zahtevamo moderne prijeme. Toda pri tem ne smemo prezreti, da tradicionalne prosvetne prireditve še vedno močno pritegnejo in nagovarjajo našega človeka in danes narodna pesem in ljudska umetnost spet doživljata renesanso, ki jo v taki meri poznamo le še iz dobe narodnega prebujenja. Zato smatram, da je treba na tem področju vsepovsod resno podpirati idealizem, kakor prihaja pri nas še posebno do izraza v zahtevah po lastnih kulturnih domovih in slovenskem kulturnem središču v Celovcu. To dejstvo samo je dokaz, da gre v našem kulturno-prosvetnem delu za širši, sodobnejši koncept, ki v udomačeno obliko kulturno-prosvetnega prizadevanja vključuje vse tozadevne potrebe današnjega človeka: od predšolske vzgoje v našim razmeram odgovarjajočih otroških vrticah preko osnovno-šolske vzgoje v resnično dvojezičnih šolah in razvejane srednješolske vzgoje v maternem jeziku do danes prepotrebne vzgoje odraslih; od preproste ljudske igre pa do visoke gledališke umetnosti, od ljudske pesmi do gojitve umetne glasbe in do plodonosnega ustvarjanja na področju literarne in likovne umetnosti.

Mislim, da smo lahko ponosni, da smo se po dolgem molku in

po prestanem najhujšem trpljenju koroški Slovenci spet aktivno vključili v sodobno kulturno ustvarjanje slovenskega ljudstva in spet dajemo svojo dačo celotni slovenski kulturi skoraj na vseh področjih. To predvsem je treba poudarjati ob številnih neplodnih in mnogokrat krivičnih kritikah dela in ustvarjanja Slovenske prosvetne zveze in v njej vključenih krajevnih slovenskih prosvetnih društev.

Jasno je, da je na tem področju zlasti za manjšino največje prizadevanje še vedno premajhno, saj bomo kot manjšina obstojali samo

Slovensko prosvetno društvo
"Zarja" v Železni Kapli vabi
na

**KONCERT
V POČASTITEV
AVSTRIJSKEGA
DRŽAVNEGA PRAZNIKA**

ki bo v sredo 25. oktobra
1978 — na predvečer praznika — s pričetkom ob 20. uri
v farni dvorani v Železni
Kapli.

tako dolgo, dokler bomo ohranili materni jezik in s svojim kulturnim prizadevanjem in ustvarjanjem vedno znova dokazovali, da smo živ, zavesten del enotnega, slovenskega kulturnega prostora.

● **Ko je pred dobrimi 32 leti izšla prva številka "Slovenskega vestnika", ste kot prvi glavni urednik stali ob zibelki tega našega glasila. Zanimalo bi nas vaše mnenje o tem, kako je "Slovenski vestnik" v vseh teh letih nadaljeval svojo tradicijo, kako izpolnjuje svojo nalogo danes in kakšen bi moral biti, da bi ostal zvest sebi in svojemu poslanstvu tudi v bodoče!**

Dobro se spominjam, s kakšno nestrpnostjo smo pričakovali junija leta 1946 prvo številko "Slovenskega vestnika", ki je kot glasilo naprednih koroških Slovencev moral pričeti izhajati iz Dunaja, ker na Koroškem zanj nikjer ni bilo najti tiskarne. Bil je to v resnici praznik vseh koroških Slovencev, ko so po dolgih letih prejeli spet resnično koroški slovenski list kot glasnik pravice in resnice za obstoj in nadaljnji razvoj borečega se ljudstva. Proti nadvse tendencioznemu glasilu britanske zasedbene sile "Kroniki" in njegovim belogardiškim urednikom in nenazadnje proti nemško-šovinističnemu deželnemu tisku je moral "Slovenski vestnik" kot prava tribuna koroških Slovencev tolmačiti resnične težnje in zahteve našega ljudstva. Predvsem pa je moral prikazati in zagovarjati resnico proti raznim klevetam, ki vse so imele le en cilj: odvrniti in odcepiti našega človeka od slovenske narodne celote. V tem je morda največja zasluga "Slovenskega vestnika" vse do danes, da nikdar ni nasedel številnim klevetam proti matičnemu narodu. To se danes sicer sliši zelo enostavno, tedaj pa je bilo to silno težko, saj je zaradi svoje predanosti matič-

nemu narodu prišel na ekskomunikacijsko listo cerkve, ne da bi ga cerkvena oblast do danes črtala iz tega seznama.

Po drugi strani pa so mu zaradi njegovega neomajnega zastopanja narodnostnih interesov nemški nacionalisti očitali nelojalnost, drugi spet ozko politično nastrojenost in ga dajali na svoje prohibicijske liste, da je čestokrat stal pred dejstvom, da ni našel tiskarne, ki bi bila pripravljena tiskati tako samoniklo uporno glasilo.

Temu se imamo zahvaliti, da letos že 25 let izhaja v lastni tiskarni, kjer sicer nima več ideoloških političnih zavir, pač pa je iz dneva v dan bolj občutno konfrontiran s tehničnimi ovirami, ki so vzrok, da do danes še ni mogel uresničiti prvotnega načrta, da bi postal vsakdanji informator našega človeka, pa tudi sosednega naroda.

Nihče "Slovenskemu vestniku" namreč ne more očitati nacionalne ožine, saj je ob vsem doslednem zagovarjanju interesov slovenske narodne skupnosti vedno spet propagiral in zagovarjal potrebo sodelovanja z demokratičnimi silami sosednega naroda in to ne glede na udarce, ki jih je bil deležen prav zaradi te svoje internacionalne in demokratične angažiranosti.

Na tem področju, zlasti kar se tiče vprašanja nadaljnje demokratizacije in raznih antidemokratičnih pojavov v naši državi, bi mu še več angažiranosti samo koristilo za še močnejšo prodornost v lastne slovenske in vrste naroda sosedu.

"Slovenski vestnik" mora postati in biti resnično glasilo problematike in teženj slovenske narodne skupnosti na Koroškem, ob stalnem samoniklem spremljanju celotnega družbenega dogajanja v prostoru, v katerem živimo, če naj izpolnjuje plemenito poslanstvo glasila manjšine, ki se bori za svojo identiteto in enakopravnost in njej odgovarjajočo pozicijo v sožitju med sosednjima narodoma in sosednjima državama.

● **Veljate za doslednega zagovornika najtesnejše povezave med manjšino in matičnim narodom. Ali mislite, da so bile vse možnosti, ki jih taka povezava nudi v eni in drugi smeri, res tudi izkoriščena!**

Čeprav je danes že splošno priznano mednarodno načelo, da ima sleherni manjšina naravno pravico do povezave in neposrednih stikov z matičnim narodom in da je na drugi strani ne le pravica, ampak tudi dolžnost matičnega naroda, da svoje manjšine podpira, na Koroško to načelo na žalost še ni prodrlo.

Medtem ko je v ustavi SR Slovenije uradno proglašeno, da njeni delovni ljudje "varujejo narodnostni značaj, zagotavljajo položaj, uresničujejo enakopravnost ter pospešujejo vsestranski napredek italijanske in madžarske narodnosti", se pri nas uradno propagira pravica do asimilacije, kar v praksi pomeni pravico do raznarodovanja. Ob takih teorijah je zato še vedno potrebno neprestano zagovarjati in uresničevati najtesnejšo povezavo z matičnim narodom in to na vseh področjih: na kulturnem, gospodarskem in občečloveškem.

Na kulturnem in občečloveškem področju so stiki od nekdanj zado-

AULA SLOVENICA

CELOVEC, PAULITSCHGASSE 5—7

Vijudno vas
vabimo
na razstavo

**indijske in
tajske
batike**

**iz zbirke
R. Malenška**

Razstava bo odprta do
20. oktobra, in sicer od
ponedeljka do petka
od 13. do 17. ure.

Prisrčno
vabljeni!

voljivi in mislim bili tudi izkoriščeni v okviru možnosti, ni pa bilo to do pred kratkim na gospodarskem področju. Danes pa z zadovoljstvom lahko ugotavljamo, da so bili tudi v tej smeri v zadnjih letih narejeni koraki, ki obehtajo tesnejše sodelovanje med manjšino in matičnim narodom tudi na gospodarskem področju.

Ob zavirljivem razvoju takih gospodarskih stikov med južnotirolsko manjšino in Avstrijo ter med Slovenci v Italiji in matičnim narodom je le težko razumeti bes, ki so ga zaradi rahlih poskusov na tem področju zagnali nemški nacionalisti v zadnjih dneh na različnih nacionalističnih proslavah. Ponovno lahko samo ugotavljamo, da na Koroškem enostavno ni mogoče razsodno pristopiti k razreševanju življenjskih vprašanj obmejnega prebivalstva in še vedno prednja-

činskim narodom tja do oblik internacionalizacije našega vprašanja. Kako vidite v luči tega razvoja nadaljnjo usodo naše narodne skupnosti!

V svojem življenju sem bil vedno optimist, zato ne kapituliram rad pred težkočami.

Brez dvoma je po dogodkih v zadnjih letih in še posebej pred volitvami težko dajati prognoze o nadaljnji usodi našega pravičnega boja. V smislu zadnje izjave maršala Tita, da gre pri manjšinskih vprašanjih za dolgoročne procese, pa sem prepričan, da sedmojuljska zakonodaja ne more biti zadnje modrosti smisel in konec. Nobena manjšina in tudi koroška slovenska namreč ne more pristati na rešitev, ki narodni skupnosti odreka dve tretjini avtohtonega naseljenega prostora, ki pretežni del manjšinskega prebivalstva oropa mednarodno zajamčenih narodnostnih pravic in ki končno izključuje in izloča domačega človeka od soupravljanja in zlasti soodločanja na domači podedovani zemlji. Taka rešitev vodi lahko samo v konfrontacijo in vsebuje stalno nevarnost konfliktov. Koroški Slovenci takih ne želimo in zato stalno iščemo nove možnosti za razgovore in za sporazumno rešitev naših življenjskih vprašanj. Sedaj pa je na vrsti vlada.

Če bomo sami enotni in strnjeni kakor do sedaj in sodelovali z demokratičnimi silami sosednega naroda, bomo ob podpori matičnega naroda in Jugoslavije kot zaščitnice naše narodne skupnosti brez dvoma v doglednem času prišli do sprejemljive rešitve. Temu bi samo še dodal, da sem slej ko prej mnenja, da se dajo odprta vprašanja narodne skupnosti tem lažje reševati, čim boljši so odnosi med državo, v kateri živimo, in državo matičnega naroda. Takemu izboljšanju odnosov med sosednjima narodoma pa hujskanja, kakor smo jih doživeli v zadnjih dneh, ne koristijo. Zato se bo naša država morala končno dokopati do spoznanja, da se manjšinske problematike ne da reševati s tem, da se da reševanje v roke hujskaškim nacionalističnim silam, ampak da mora končno sama pristopiti k reševanju in iskati sporazum s prizadeto manjšino. Drugače so konflikti neizogibni! V tem primeru pa ni mogoče dajati nobene pozitivne prognoze za razrešitev našega vprašanja v bližnji bodočnosti.

VABILO

V petek 13. oktobra 1978 ob
19. uri bo v klubu "Prežihov
Voranc" v Celovcu, Benedik-
tinski trg 5, predavanje z naslovom

"ZGODOVINA AVSTRIJSKEGA DELAVSKEGA GIBANJA IN KPA"

Predavatelj Winfried Garscha
z Dunaja.

V prihodnjih tednih bosta sledili še dve nadaljnji predavanja.

Društvo
prijateljstvo Kladiiva

čijo nacionalistični interesi tudi pred življenjsko nujnostjo. Zato bo še dolgo treba delati na graditvi mostu med sosednjima narodoma.

● **V zadnjem obdobju smo bili koroški Slovenci postavljeni pred težke preizkušnje — če pomislimo le na poskus statistične likvidacije in na sedanjo manjšinsko zakonodajo, ki pomeni eklatantno diskriminacijo. Hkrati pa smo zabeležili tudi obetajoče uspehe, ki segajo vse od enotnega bojkota jezikovnega štetja preko mobilizacije širokih narodnih sil ter solidarnostnega gibanja med ve-**

„Parlament manjšin“...

(Nadaljevanje s 1. strani)

ljni nevarnosti odtujitve lastnemu narodu.

Povsem drugače je zvenelo poročilo o razmerah, v kakršnih živi in se razvija madžarska narodnost v Sloveniji. Madžari v Sloveniji v nasprotju s Slovenci v Avstriji in Italiji lahko pokažejo na pozitivne stvari, je dejal njihov govornik Ferenc Hajos, ki je predvsem naglasil dejstvo, da je narodnost sama kot subjekt sodelovala pri oblikovanju zaščitnih norm in jamstev, kakor tudi zdaj v samoupravnih interesnih skupnostih uveljavlja svoje pravice na vseh področjih življenja. Njihova zastopnost na vseh ravneh je več kot zadovoljiva, sedanje stanje vsestranske dvojezičnosti v uradnem in javnem življenju pa so dosegli zlasti po zaslugi obveznega dvojezičnega ozemlja; v teku pa je tudi reševanje problemov okoli radijskih in televizijskih oddaj v madžarščini ter sprejemanja TV iz Budimpešte.

Krog poročil je zaključil predsednik SKGZ Boris Race, ki je podal „obračun“ boja Slovencev v Italiji zlasti v minule letu, ko je začela s svojim delom vladna komisija, ki naj bi pripravila podlage za zakon o globalni zaščiti slovenske manjšine. Vendar po-

teka delo komisije zelo zamudno, čeprav se lahko opira na številne predloge in pobude s strani manjšine same kakor tudi s strani demokratičnih strank, ima pa dovolj izkušenj tudi že z reševanjem južnotirolskega vprašanja. Kljub temu Slovenci upajo, da bo z nadaljnjo demokratizacijo političnega življenja v okviru izvajanja osimskih sporazumov prišlo do rešitve tudi njihovega vprašanja.

Pregled položaja posameznih manjšin je bil izpopolnjen še v diskusiji, kjer so bila obravnavana tudi podrobna in konkretna vprašanja. V tem okviru je bila na predlog zastopnika italijanske narodnosti iz Slovenije soglasno sprejeta tudi posebna izjava v zvezi z zadnjimi fašističnimi in protislovenskimi izpadi na Tržaškem. Ugovoritve in zaključke dvodnevnega srečanja so strnili v skupni sklepni resoluciji, o poteku zboru in o položaju posameznih manjšin pa so na tiskovni konferenci seznanili tudi zastopnike tiska.

Delegacije, ki so sodelovale na tržaškem srečanju, je sprejel tudi predsednik deželnega zbora Furlanije-Julijske krajine Arnaldo Pittoni, ki je poudaril važno vlogo narodnih manjšin, ki jo kot mostovi med sosednjimi državami opravljajo v korist krepitve prijateljstva in sodelovanja. Zavzel se je za globalno zaščito slovenske manjšine v Italiji, posebej pa je omenil tu-

di vprašanje koroških Slovencev ter naglasil: „Z zanimanjem spremljamo položaj Slovencev na Koroškem, ki nam je znan in ki je tak, da nas resno zaskrbljuje.“

Med dvodnevnim bivanjem v Trstu so predstavniki manjšin obiskali premiero drame „Leda“, s katero je Stalno slovensko gledališče počastilo 85-letnico Miroslava Krleža. Ustavili so se pri spomeniku bazoviškim žrtvam (ki je bil v minulih letih že sedemkrat oskrujen), kjer je ZSO položila venec. V soboto popoldne pa je srečanje izzvenelo z izletom na Goriško, kjer so bili zastopniki manjšinskih organizacij deležni izredno priskrbenega, bratskega sprejema. Ogleдали so si razmere, v kakršnih živi tamkajšnje slovenske prebivalstvo, ki ima v bistvu le toliko pravic, kolikor si jih je samo vzelo — kot je dejal eden izmed županov, ki so sprejeli delegacije. Drugi predstavniki krajevnih oblasti pa je navezal tudi na Koroško ter z ozirom na naše vprašanje dejal: „To, kar dela Avstrija, je velika napaka in smo prepričani, da jo bodo prej ali slej morali popraviti.“

V duhu take medsebojne solidarnosti in v znamenju skupne govornice (čeprav v slovenskem, italijanskem in madžarskem jeziku) se je srečanje zaključilo s sklepom, da mu bo prihodnje leto sledil 4. zbor manjšin; kot gostitelj se je ponudila italijanska narodnost v Sloveniji.

RADIO — TELEVIZIJA

SLOVENSKE ODDAJE RADIA CELOVEC

- PETEK, 13. 10.:** 14.10 Celovški radijski dnevnik — Domače pesmi in melodije.
SOBOTA, 14. 10.: 9.45 Od pesmi do pesmi — od srca do srca.
NEDELJA, 15. 10.: 7.05 Duhovni nagovor — Naj pesmica naša darilo vam bo.
PONEDELJEK, 16. 10.: 14.10 Dnevnik — Iz ljudstva za ljudstvo.
TOREK, 17. 10.: 9.30 Land an der Drau — Dežela ob Dravi — 14.10 Dnevnik — Šport — Otroci, poslušajte
SREDA, 18. 10.: 14.10 Dnevnik — Veseli val.
ČETRTEK, 19. 10.: 14.10 Dnevnik — Opera glasba.

AVSTRIJA 1

- PETEK, 13. 10.:** 9.00 Drugi jeziki — 9.30 Ruščina — 10.30 Seniorski klub — 11.00 Tu sem bila srečna — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Štart v pustolovščino — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 18.49 Oddaja delavske zbornice — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Majhne zgodbe z velikimi živalmi — 21.20 Prometna vzgoja — 22.05 Šport — 22.15 Neustrašni upornik.
SOBOTA, 14. 10.: 15.40 moja žena Tereza — 17.00 Športna abeceda — 17.30 Moj stric z Marsa — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.20 Pregled sporeda — 18.25 Dober večer v soboto želi Heinz Conrads — 19.00 Slike

Oder Mladje Koroške dijaške zveze v Celovcu vabi na premiero mladinske igre Svetlane Makarovič

HIŠA TETE BARBARE

v petek 20. oktobra 1978 ob 19.30 uri v Marjanišču v Celovcu.

Prireditelj: Mohorjev dijaški dom v Marjanišču; režija: Franci Končan; scena in kostumi: Matjaž Schmidt; luč in ton: Črtomir Živkovič.

Drugo srečanje zamejskih športnikov v Murski Soboti

Prihodnjo nedeljo bo v Murski Soboti drugo srečanje zamejskih športnikov. Lansko leto je bila prva taka prirediteljev v Ravnah na Koroškem in so se udeležili tudi naši športniki. Povabilu se bodo odzvali tudi letos ter nastopili v panogah nogomet, namizni tenis in šah. Želimo jim mnogo uspeha!

- iz Avstrije in Južne Tirolske — 19.30 Čas v sliki — 19.55 Šport — 20.15 Sam proti vsem — 22.10 Kriminalni film — 23.35 Poročila.
NEDELJA, 15. 10.: 15.00 Zlata mrljica v Alaski — 16.15 Ledeniki in hudourniki kot kapital — 17.00 Počobe naše zemlje — 17.30 Vikl — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Seniorski klub — 18.30 Srečanje z živalmi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 19.50 Šport — 20.15 V zvestobi — 22.00 Šport — 22.10 Nočna oddaja — 23.00 Poročila.
PONEDELJEK, 16. 10.: 9.00 Gledališče za otroke — 10.00 šolska oddaja — 10.30 Moja žena Tereza — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Čarovnik Mak — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.00 Ponedeljski šport — 20.55 Petrocelli — 21.40 Poročila.
TOREK, 17. 10.: 9.00 Gledališče za otroke — 9.30 Angleščina za otroke — 10.00 Prometna vzgoja — 10.30 Boginja pleše — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Dra-

- gulji 7. kontinenta — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.00 Ljubite Kishona? — 20.15 Kaj sem — 21.05 Vaš najljubši program — 22.05 Zvezde gledajo z neba — 22.55 Poročila.
SREDA, 18. 10.: 9.00 Tudi zabava je potrebna — 9.30 Gospodarstvo — 10.00 Salzkammergut — 10.30 Revolucija, film — 17.00 Lutkovno gledališče — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 O miškah in dekleh — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.00 Nonverbalno gledališče — 20.15 Film — 21.40 Poročila in šport.
ČETRTEK, 19. 10.: 9.00 Gledališki poklici — 9.30 Francoščina — 10.00 Podoba stoletij — 10.30 Raj za samce — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Pogled v lonec — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 18.54 Moda v izložbi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.00 Globoko hlajena ljubezen — 21.50 Poročila.

ŠPORTNI VESTNIK — ŠPORTNI VESTNIK

SAK po poti zmag Kamen I proti SAK I 1:4 (1:2)

Sestava moštva SAK je bila naslednja: Dodič; Jakopič, Lampichler, Woschitz, J. Pandel; Golec, Fera, Zablatnik, Wieser; Velik, Hobel. Gledalcev okoli 350, vreme idealno za igro, igrišče lepo, sodnik Pankratz dober.

Slovenski atletski klub se je v Kamen odpravil z mešanimi občutki. Kljub temu, da je bilanca s Kamenčani dokaj pozitivna, saj je SAK v dosedanjih tekmah dosegel tri zmage in enkrat igral neodločeno, tokrat igralci SAK niso bili prepričani o zmagi. Kamenčani so se v prestopnem roku okrepili, pridobili so 4 igralce iz višjih lig.

Igra se je pričela s previdnimi akcijami na obeh straneh. Toda v 13. minuti je SAK nenadoma zabeležil prvi uspeh. Velik si je za prosti strel iz kakih 25 metrov nastavil žogo in jo s silovitim strelom poslal v mrežo — ne pa v oblake. (Nekaj takega je namreč v zadnji številki pisal NT, da mladi igralci, ki nimajo nobenih „izkušenj“, pobirajo starih žoge iz rok itd. Toda nikjer ni pravila, po katerem mladi ne bi streljali prostih strel, po drugi strani pa je SAK moštvo, pri katerem so vsi igralci enakovredni.) V 13. minuti je Velik torej povedel k 1:0; vendar se SAK ni mogel dolgo veseliti vodstva. V 15. minuti je Lampichler le z zadnjimi močmi z roko rešil na črti in potem vratar Dodič pri enajstmetrovki ni imel izgledov. V nadaljevanju igre so Kamenčani postajali vedno bolj nevarni in je v teh fazah obvaroval SAK pred nadaljnji zadetki le odlični vratar Dodič, ki je z izrednimi paradami razčistil tudi najbolj nevarne situacije pred golom. Ob tej formi Dodiča so se znašli tudi ostali igralci in še pred polčasom je Golec dosegel svoj prvi zadetek za SAK; s strelom v desni spodnji kot je premagal vratarja Kamenčanov.

V drugem polčasu je vse pričakovalo pravo ofenzivo Kamenčanov, toda obramba SAK je ostala nepremagljiva. Le enkrat je imelo slovensko moštvo precej sreče, ko je Woschitz odbil žogo na drog. Kakih 15 minut pred koncem tekme je Golec s svojim drugim golom strl zadnji odpor nasprotnika iz Podjune: sam je prevzel

žogo na sredini igrišča, preigral vse, kar se mu je stavilo na pot, in povedel na 3:1 Tako je bil četrti gol, ki ga je dosegel „golgeter št. 1“ pri SAK Hobel, pravzaprav le še „fornalnost“.

V moštvu SAK tokrat ni bilo slabih točk, vsak igralec je dal od sebe vse. S to zmago se je SAK povzpel že na drugo mesto in zastaja le za eno točko za Šmihelom pri Pliberku, ki ga trenira nekdanji trener SAK Nežmah. Šmihelčani so na domačem igrišču s precejšnjo srečo premagali prejšnje vodilno moštvo na lestvici Frantschach, ki bo v nedeljo nasprotnik SAK.

Dosedanjih 20 golov za SAK so dosegli: Hobel 8, Fera 4, Velik 3, Golec in Zablatnik po 2, enega pa Wieser. Lestvica pa je po sedmem kolu naslednja:

1.	Šmihel nad Pliberkom	7	5	1	1	13:7	11
2.	Slovenski atletski klub	7	5	0	2	20:7	10
3.	Podkrnos	8	4	2	2	14:8	10
4.	Šentpavel	8	4	2	2	10:8	10
5.	Frantschach	7	4	1	2	15:9	9
6.	St. Stefan	7	3	2	2	11:6	8
7.	Kamen	7	3	2	2	14:12	8
8.	Tinje	7	2	2	3	9:9	6
9.	Maria Rojach	8	1	3	4	9:22	5
10.	Železna Kapla	7	1	1	5	7:17	3
11.	Šmihel v Labotski dolini	7	0	0	7	9:25	0

Moštvo SAK „pod 21“ je v Kamnu bilo povsem brez izgledov in je zgubilo 0:3. Začudilo je, da eden od najbolj zanesljivih igralcev (hkrati eden izmed redkih pri tem moštvu, ki redno trenira), namreč Hribar tokrat ni igral — ker je prišel prepozno.

Ponovno zmago so slavili mladinci SAK, ki so v Bilčovsu morali nastopiti brez treh najboljših igralcev; kljub temu so sovrstnike iz Bilčovsa prepričljivo premagali 3:0.

Tudi forma Selanov je v zadnjem času začudila prijatelje slovenskega nogometa, saj so brez pretiranih nakupov že v prvi tretjini lestvice. V zadnjem kolu so premagali na tujem ekipo Krive Vrbe 2:0; oba gola je dosegel v drugem polčasu Peter Olip.

razširjena in prenovljena tovarniška prodajalna

ČEVLJEV

ČEVLJEV

Deteljica

V TRŽIČU - JUGOSLAVIJA

10 avtominut od Ljubelja, direktno na glavni cesti

vam nudi

- vse vrste obutve po znižanih cenah
- širok izbor moderne obutve
- usnjene konfekcije in galanterije
- izdelke za šport in rekreacijo
- vse vrste igrač

SKRB ZA VAŠE UDOBJE

AVSTRIJA 2

- PETEK, 13. 10.:** 18.25 Pregled sporeda — 19.30 Za ljubitelje filma — 20.15 Znanost in strasti — 21.00 Nova — 21.20 Polčas — 22.10 Čas v sliki.
SOBOTA, 14. 10.: 16.00 Servis — 16.15 Teleobjektiv — 17.00 Klub — 17.55 Gospodarstvo — 18.20 Pregled sporeda — 18.25 Brez nagobčnika — 19.30 Šport — 22.10 Marianne Mendt — 22.55 Mednarodni plesni turnir.
NEDELJA, 15. 10.: 16.00 Koncertna ura — 17.00 Dežela in ljudje — 17.30 Predarlska — 18.00 Ples boginje — 19.40 Bog v Togu — 20.15 Prizma in diskuzija — 22.00 Brez nagobčnika.
PONEDELJEK, 16. 10.: 18.00 Angleščina —

- 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Po sledeh človeštva — 19.30 Kitara za vas — 20.00 Zvezde gledajo z neba — 20.55 Kulturni obzorik — 21.45 Čas v sliki — 22.15 In kaj potem?
TOREK, 17. 10.: 18.00 Kaj je film? — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Znanost iz strasti — 19.30 Veselje ob glasbi — 20.00 Črna reka — 21.45 Čas v sliki — 22.20 Klub 2.
SREDA, 18. 10.: 18.00 Francoščina — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Tirolska — 19.00 Zmaga in porazi — 19.40 Izobrazba odraslih — 20.00 Novosti iz filmskega sveta — 20.50 Prizorišča svetovne književnosti — 21.40 Čas v sliki — 22.15 Izgon iz raja.
ČETRTEK, 19. 10.: 18.00 Ruščina — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Kulturni obzorik — 19.30 Spotlight — 20.00 Avizo, oddaja o bodočnosti — 21. 15 Čas v sliki — 21.50 Klub 2.

JUGOSLAVIJA

- PETEK, 13. 10.:** 9.00 TV v šoli — 17.10 Poročila — 17.15 Velika predstava na dnu morja — 17.30 Norosti Maje Skowran — 18.00 Obzorik — 18.10 Domači ansambli — 18.40 X. kongres ZSM Slovenije — 19.10 Risanka — 19.30 Dnevnik — 20.00 Odrske luči — 21.05 Razgledi — 21.50 Dnevnik — 22.05 Baretta — 22.55 Poročila.
SOBOTA, 14. 10.: 8.00 Poročila — 8.05 Profesor Ballazar — 8.15 Carobna žoga — 8.50 Daljnogled — 9.20 Po sledih napredka — 9.50 X. kongres ZSMS Slovenije — 19.10 Risanka — 19.30 Dnevnik — 20.00 Moda za vas — 20.10 Grand Prix — 23.00 Dnevnik.
NEDELJA, 15. 10.: 8.30 Poročila — 8.35 Pevski tabor 78 — 9.25 Kapelski kresovi — 10.35 Otroška oddaja — 10.55 Skrivnost pletenega koša — 11.25 Mozaik — 11.30 Kmetijska oddaja — 12.30 Poročila — 19.10 Risanka — 19.30 Dnevnik — 20.00 Maček pod čelado — 21.05 Čičarja — 21.35 Dnevnik — 21.50 Risanka — 21.55 Športni pregled — 22.40 Poročila.
PONEDELJEK, 16. 10.: 9.00 TV v šoli — 17.25 Poročila — 17.30 Vrtec na obisku — 17.40 Čudovita leta filma — 18.05 Obzorik — 18.15 Pota samoupravljanja — 18.40 Mozaik — 18.45 Mladi za mlade — 19.15 Risanka — 19.30 Dnevnik — 20.00 Pogrebščina, drama — 21.30 Kulturne diagonale — 22.10 Dnevnik.
TOREK, 17. 10.: 8.55 Kongres zvezd združenj borcev Jugoslavije — 14.45 TV v šoli — 16.30 šolska TV — 17.25 Poročila — 17.30 Radenci 78 — 17.55 Obzorik — 18.05 Pisani svet — 18.40 Smučarska gimnastika — 19.10 Risanka — 19.30 Dnevnik — 20.00 Pogovor — 20.55 A. Tolstaj: Trnava pot — 22.20 Dnevnik — 22.35 Razvoj popularne glasbe — 23.25 Poročila.
SREDA, 18. 10.: 8.30 TV v šoli — 17.10 Poročila — 17.15 Z besedo in sliko — 17.30 Obzorik — 17.40 Poskočna domišljija — 18.10 Modrovanja na Kršju — 18.40 Naša pesem 78 — 19.10 Risanka — 19.30 Dnevnik — 20.00 Film tedna: Sonce hlijen — 21.50 Miniature — 22.10 Dnevnik.
ČETRTEK, 19. 10.: 8.55 Kongres Zvezd Združenj borcev Jugoslavije — 15.55 šolska TV — 16.50 Obzorik — 17.00 Kronika Kongresa Zvezd združenj borcev Jugoslavije — 17.30 Risanka — 17.35 Trinajstletniki — 18.05 Risanka — 18.15 Planine sveta — 19.10 Risanka — 19.30 Dnevnik — 20.05 V živo.

Velenje je praznovalo občinski praznik 8. oktobra. Ta dan je posvečen spominu na noč med 7. in 8. oktobrom 1941, ko so borci I. Štajerskega bataljona napadli in osvobodili mesto Šoštanj, ki je bilo prvo osvobojeno mesto v okupirani Evropi.

Podoba občine Velenje se je v novi samoupravni socialistični Jugoslaviji povsem spremenila. V tej slovenski občini živi sedaj blizu 35 tisoč prebivalcev. Glavni gospodarski dejavnosti v občini sta energetika in kovinsko predelovalna industrija.

Lani so na osrednjem trgu v Velenju odkrili veličastni spomenik voditelju jugoslovanskih narodov maršalu Titu. Spomenik je delo znanega umetnika kiparja mojstra ANTUNA AVGUSTINČIČA

TRGOVSKA IN PROIZVODNA
ORGANIZACIJA ZDRUŽENEGA DELA

beleži tudi v letošnjem letu naglo napredovanje v realizaciji in organizacijski usposobljenosti za vedno večjo lastno in kooperacijsko proizvodnjo ter osnovni trgovski in veleprodajni preskrbi ožjega in širšega območja.

Letošnji praznik občine smo slavili z odprtjem samopostrežne trgovine v Pesju.

Polni delovne pripravljenosti si v kolektivu želimo še več delovnih uspehov.

Kolektiv **era** Velenje
TOZD Maloprodaja
TOZD Veleprodaja
TOK Kmetijstvo
Delovna skupnost skupnih služb

GOSTINSKO PODJETJE

„KAJUHOV DOM“
ŠOŠTANJ

z obrati: Prenočišča Kajuhov dom
Gostilna pri Stari pošti
Gostilna kmečki dvor

Gostilna Na Pošti, Šmartno ob Paki
Bife Ograjšek in Majolka
Letno kopališče

- Še posebej priporočamo obrat „Kajuhov dom“
- Restavracija s 150 sedeži, lepim vrtom — v bližini bazen z ogrevano vodo
- Prireja občasne zabavne večere, bankete, poročna kosila in podobno

Vsem Korošcem se toplo priporočamo!

**Ljubljanska
banka**

**Temeljna banka
VELENJE**

KDOR VARČUJE - SI SREČO KUJE

Srebrno Gorenje - 25 let zvestobe

Sestavljena organizacija združenega dela GORENJE je ena največjih gospodarskih organizacij v Jugoslaviji. GORENJE ima za seboj le 25 let, tako da bi v konvencionalnem smislu komaj lahko govorili o nekakšni preteklosti. Zato pa je tu sodobna zgodba o nekaj pomembnih datumih in vrsta podalkov ter kazalcev o njegovem razvoju. Pri tem tudi tisti, ki so v nekdanji obrtni delavnici dobili svoje prve plače, skoraj sami sebi ne morejo verjeti, ko govorijo o začetkih in hitrem vzponu: leta 1953 je bilo samo nekaj delavcev, ki so v obrtni delavnici s kovačnico delali brez določenega proizvodnega koncepta. Današnja proizvodnja se začne takrat, ko so pet let pozneje v lesenih barakah začeli sestavljati štedilnike na trda goriva. Ko so začeli z montiranjem strojev za perilo leta 1964, so začeli s sodobno proizvodnjo v industrijskem smislu. Vendar, da bi do tega prišli, je morala peščica delavcev skozi leta velikega odrekanja in dela v tesnih, neustreznih prostorih. Nekaj časa so delali celo v zapuščenih kopalnicah, ki jim jih je prepustil velenjski premogovnik. Nato pa se, po strojih za perilo, začnajo leta s stalno novimi izdelki: hladilniki, televizorji, mali gospodinjstvi aparati...

Iz ene investicije so šli v drugo, rasli so novi objekti. Ko se je v GORENJE vključila še tovarna „Sever“ iz Subotice, se je začel integracijski proces velikega povezovanja. V bistvu gre vedno za dvojni interes: interes GORENJA, da širi svoj proizvodni radius, ter interes novih članov, ki vidijo v sestavljeni organizaciji tega tipa in velikosti boljše razvojno perspektivo. To je vodilo tudi druge tovarne, ki so se pridružile GORENJU: tovarna „Muta“ iz Mute ob Dravi, „Fecro“ iz Slovenj Gradca, „Elrad“ iz Gornje Radgone, „Metalplast“ iz Ruš, „Varstroj“ iz Lendave, „Petar Drapšin“ iz Kikinde, FTU iz Sombora in „Mural“ iz Murskega Središča.

Vse nove članice sestavljene organizacije GORENJE se praviloma hitro prilagajajo novi skupnosti, ki kaže svoje prednosti, zlasti pri nastopu na tujih trgih, kjer se je GORENJE že potrdilo. Še posebno v zadnjih sedmih letih je doživel proizvodni asortiment ekspanzijo, tako da nudi GORENJE sedaj, ko se predstavi na kakšnem novem svetovnem trgu, vse — od kuhinjske opreme, elektrotehnike, zelene tehnike, klima naprav ter naprav za gretje do pogonskih strojev in agregatov, gradbenega materiala, stanovanjskih elementov in enote ter opreme za varstvo okolja. Tako široko zasnovani proizvodnji je treba dodati še materiale in polizdelke za industrijo, nato servisno in montažno dejavnost, ki jo štejejo v GORENJU, in to ne brez razlogov, za eno vitalnih dejavnosti in posvečajo njenemu razvoju največjo pozornost, tako doma kot v tujini. Servisno-montažno omrežje GORENJA skrbi za 60 raznih vrst izdelkov, ki se vsakodnevno plasirajo širom sveta.

● To so štedilniki vseh vrst, hladilniki in zamrzovalne skrinje, pralni stroji, stroji za pomivanje posode, sušilni aparati, mali gospodinjstvi aparati in kuhinjsko pohištvo. Z uspešnim designom (zadnji čas s toplimi barvnimi odtenki ter leseni elementi in komponibilnostjo, ki

omogoča kreiranje skupnega kuhinjskega prostora kot osrednjega prostora v vsakem gospodinjstvu), si pridobivajo ti izdelki vedno nova priznanja. Seveda so najbolj dragocena tista, ki prihajajo od samih potrošnikov, katerih sugestije so za kreatorje vedno glavno vodilo pri ustvarjanju novih generacij proizvodov, kakršna je na primer zadnja v znaku gesla — zdravo rjavo!

● Televizorji raznih dimenzij s črno-belo sliko in sliko v barvi, glasbeni centri, videorekorderji, avtomatične naprave in sistemi, profesionalna elektronika in medi-

cinska elektronika, s katero lahko GORENJE konkurira tudi najbolj znanim proizvajalcem.

● Nato je tu še vrtnarsko in kmetijsko orodje ter mehanizacija, oprema za klavnično in živilsko industrijo ter naprave za tople grede.

● Jekleni in aluminijasti radiatorji, kotli za posebne in splošne namene, kontejnerske kotlarne, raztezne posode, izolacije in napejlave ter pretočne črpalke so del proizvodnje, ki je manj znan širši javnosti potrošnikov, je pa del logično zaokrožene proizvodnje, kar velja tudi za artikole kot so agregati za varjenje, elektromotorji in elektroagregati, prenosniki in črpalke.

● Po načelu montažne celične graditve in v duhu poslovne filozofije vse za dom je GORENJE uspešno razširilo svojo proizvodnjo tudi na gradbeništvo, ta-

ko da ima v svojem proizvodnem programu komponibilne enote za stanovanjske in poslovne namene, sanitarne kabine ter posamične garniture, keramične ploščice, elemente iz umetnega marmorja in poliuretanske mase.

● Proizvodni asortiment GORENJA dopolnjuje oprema za prečiščevanje vode, zraka, za predelavo in uničevanje odpadkov ter toplotno izolacijo. Seveda nastaja v tako kompleksni dejavnosti tudi vrsta polizdelkov, ki jih lahko GORENJE izdeluje za lastne potrebe, poleg tega pa tudi za trg. Gre za brizgano plastiko, za izdelke iz

barvastih in lahkih kovin, za odlitke sive in jeklene litine, za razne odkovke, dele iz nerjavne pločevine, za kovinska sredstva za čiščenje in granulate.

To je bil samo splošen prikaz proizvodnega asortimenta, ki ga GORENJE trenutno nudi trgu. Da bi GORENJE vse to doseglo, in sicer v današnjem obsegu, se je moralo razvijati z veliko dinamiko, kakršna je tudi značilna za razvojno pot GORENJA v minulih 25 letih. Najbolje ilustrira to podatek, da je imelo podjetje prvo leto svojega obstoja samo 11 zaposlenih, deset let pozneje skoraj že 700, v letu 1977 pa kar 16.344. Že na koncu tega leta bo delalo v sestavljeni organizaciji GORENJE skoraj 18.300 delavcev. Hkrati se je celotni prihodek z nepolnih 100.000 novih dinarjev povečal v letu 1977 na skoraj 9,8 milijard novih dinarjev,

medtem ko predvideva plan za tekoče leto 1978 okrog 13,5 milijarde dinarjev.

V proizvodnem programu, ki se razvija iz enotne reprodukcijske celote DOM, je udeleženih sedaj 11 proizvajalnih organizacij, ki poslujejo v okviru sistema GORENJE. To so: GORENJE — tovarna gospodinjstvske opreme, Velenje; GORENJE — „Muta“, Muta ob Dravi; GORENJE — „Fecro“, Slovenj Gradec; GORENJE — „Lesna“, Šoštanj; GORENJE — „Elrad“, Gornja Radgona; GORENJE — „Varstroj“, Lendava; GORENJE — „Metalplast“, Ruše; GORENJE — „Fabrika termičkih uredjajev“, Sombor; GORENJE — „Petar Drapšin“, Kikinda; GORENJE — „Mural“, Mursko Središče; GORENJE — „GLIN“, Nazarje.

Proizvodna usmeritev GORENJA je zamišljena tako, da poveže v celoto vse tehnološke komponente izdelka, od surovin do njegove končne oblike. To je izraženo tudi v organizacijskem pogledu, številnim drugim proizvajalnim in trgov-

skim organizacijam ter bankam, ki so udeležene pri tem programu, pa daje podlago za pritegnitev svojih potencialov za uresničitev ambicioznih skupnih ciljev. Zlasti še, ker koncepti, ob katerih je bila oblikovana reprodukciska celota DOM, niso povezani le z ozkim krogom ali skupino tovarn. Globalno, teži se k tehnološkemu dopolnjevanju in fleksibilnosti pri izmenjavi proizvodnje, kar je tudi sicer del poslovne strategije GORENJA.

V okviru sodelovanja pri konceptu DOM je sestavljena organizacija GORENJE povezana s kakšnimi 200 delovnimi organizacijami iz vseh proizvodnih dejavnosti, trgovine in bančništva. Največje med njimi so RTB Bor, Mariborske livarne, „Elektrometal“, „Feroelektro“, Jugobanka, delovna organizacija „Ivica Lovrenčič“, Ljubljanska banka in druge.

Svetovna kakovost za svetovna tržišča Izdelki „Gorenja“ v 62 državah sveta

Začeli so z 200 štedilniki. To je bilo leta 1961. In še o njih pravijo, da je bil izvoz — v Zahodno Nemčijo — bolj ali manj le naključje. V 25 letih pa se je število izvoženih gospodinjstvih aparatov povzpelo na 5 milijonov!

Prve pogodbe so bile sklenjene z mrežo nemških veleblagovnic, kot sta „Neckermann“ in „Quelle“. Danes pa ta mreža veleblagovnic tudi v ZR Nemčiji ni več najvažnejši partner „Gorenja“, čeprav je ostalo „Gorenje“ še naprej zvesto svojemu prvemu, resnemu tujemu partnerju.

Pravi posli so se začeli šele, ko je „Gorenje“ lahko ponudilo širši asortiment. Danes so na prvem mestu pri izvozu hladilniki — ne samo zato, ker so dobri, ker dobro grede; danes mora „Gorenje“ izvažati polovico svoje proizvodnje in tako so hladilniki na prvem mestu. Samo v minulem letu je bilo izvoženih pol milijona gospodinjstvih aparatov.

Izdelki, ki nosijo znak „Gorenja“, so lani šli v 62 držav sveta. Med temi državami jih je bilo le deset še takih, ki niso stalno tržišče — tja so izvozili svoje

izdelke le „za probo“. Danes ima „Gorenje“ lastne ali mešane firme v ZR Nemčiji, Avstriji, Skandinaviji, Franciji, Grčiji, Avstraliji; poslovne enote pa v Veliki Britaniji, na Madžarskem, v DR Nemčiji, Češkoslovaški...

V Avstriji je „Gorenje“ dobro znano po reklamnem geslu „bewußt robust“. O tem geslu pravi Anton Kumer, vodja zunanjetrgovinskih služb „Gorenja“, da je bilo povsem namenoma izbrano. „Imeli so pripombe, da je naš design za njihove pojme malo „trd“, vendar smo dejali, da je to namenoma, da smo robustni in močni, kakovostni.“

Več kot 20 odstotkov izdelkov „Gorenja“ je namenjenih za „široki svet“. V načrtu imajo, da bo šel vsak tretji proizvod v kratkem čez jugoslovanske meje. „Gorenje“ spada med srednje-višji razred evropskih proizvajalcev; je tik za giganti, kot je na primer „Siemens“. Temelj za konkurenčno sposobnost je optimalno razmerje med ceno in kakovostjo izdelkov, kar je tudi najvažnejši argument „Gorenja“ na svetovnem trgu.

Četrto stoletja

Petindvajset let, natančno četrto stoletja, nas deli od dne, ko so v vasi Gorenje, 16 kilometrov od Velenja, postavili prvo barako za kovaško delavnico in je začelo prvih 11 delavcev delati mlatilnice in mlince. Danes zaposluje „Gorenje“ 18.000 delavcev. Izdelke z znakom „Gorenja“ poznajo na vseh petih kontinentih. Začeli so z mlatilnicami, sedaj pa imajo na trgu barvni televizor iz lastnega razvoja.

Kakšen „čudež“ se je pripetil v Velenju, ko vemo, da čudežev ni. — Tovarne so rasle kot gobe po dežju — radi napišejo o takih stvareh novinarji, pa vemo, da tovarne ne rastejo tako.

Kakšna moč je bila v teh prvih 11 velenjskih kovačih? In kakšna moč vodi sedaj njihovih 18.000 naslednikov?

Petindvajset jubilejnih let je priložnost, da pogledamo nazaj, čeprav gledajo v „Gorenju“ vedno raje naprej. Ta stalen pogled v prihodnost, sposobnost, da sanjarijo in da svoje sanje tudi uresničijo, morda je v tem skrivnost, bistvo tistega, čemur lahko sedaj mirno rečemo „velenjski gospodarski čudež“.

Enostavno in že kar malo dolgočasno je pisati: ljudje so rasli skupaj s tovarno. Bolj toplo zvenijo ob jubileju besede Ivana Atelška, enega izmed enajstih: „Tudi takrat smo želeli, da gremo iz „Gorenja“ v pokoj.“ Navadne, človeške želje povedo največ o tej zvestobi. „Gorenje“ ni bilo nikdar le tovarna, betonske hale, kup strojev, množica gospodarskih kalkulacij in številke.

— Tudi sedaj bi radi, da bi si vsak zaposlen v „Gorenju“ lahko zaželel, da gre iz „Gorenja“ v pokoj, — je dejal Ivan Atelšek. Za novinarje, navajene na drugačne razgovore z gospodarstveniki, je bila ta izjava nenavadna po svoji emotivnosti.

Ob proslavi srebrnega jubileja „Gorenja“ si je bilo treba izmisliti kakšen moto, besede, v katere bi zajeli vsa ta leta, vsa to prehojeno pot in pot, ki je še pred nami. In ni naključje, da je bilo za proslavo izbrano geslo:

„GORENJE, SREBRNI
JUBILEJ ZVESTOBE“

Srebrni jubilej je jubilej zvestobe: zvestobe skupnim ciljem, boju, da bi bilo človeku bolje, zvestobe človekovi ustvarjalnosti. Enostavno rečeno: to je zvestoba „Gorenja“ potrošnikom, zvestoba potrošnikov „Gorenju“, zvestoba „Gorenja“ kakovosti in razvoju, zvestoba vseh tistih, ki sodelujejo z „Gorenjem“, zvestoba družbeni skupnosti, zvestoba...

Zvestoba trajna, pa tudi navadna, človeška: do upokojitve!

Zvestoba, ki ni le fraza.

Zvestoba tej, njihovi skupnosti.

In vse manifestacije, ki naj dajo temu, za „Gorenje“ jubilejnemu letu bolj slavnosten značaj, so samo zunanji izraz bistva te proslave. 25 let dela si zasluži tudi takšno — delovno proslavo.

Tovarne v Velenju namreč niso rasle „kot gobe po dežju“.

rek

rudarsko elektroenergetski kombinat velenje

Rudnik lignita Velenje

Od raziskav do 4,000.000 ton lignita letno

Za začetno leto velenjskega premogovnika smatrajo leto 1875, kajti z odkritjem močnega sloja lignita v večji globini v letu 1875 so bili podani predpogoji za razvoj večjega premogovnika. Stoletje, ki je sledilo tem začetkom, je bilo čas upov, trdega dela, uspehov in razočaranj, toda na koncu tega obdobja — čeprav z zamudo — je bil vendarle dosežen cilj, ki so ga postavili pred sto leti: na velikih rezervah lignita zgraditi velik premogovnik, ki naj s svojo proizvodnjo pomaga pokrivati vse večje potrebe po energiji.

Prve tone lignita so v nastajajočem premogovniku pridobili v maju leta 1887, ko so prvi jašek skozi krovinske plasti poglobili do globine 87 m in z deli prešli v sloj lignita. V prvih petih letih odpiralno-pripravljalnih del je dosežena proizvodnja lignita od začetnih 3.500 ton v letu 1887 postopno naraščala na 20.000 ton v letu 1891. V naslednjih letih in desetletjih je proizvodnja naraščala in spet upadala, kar je trajalo vse do druge svetovne vojne, ko so novi gospodarji začeli z roparsko proizvodnjo, medtem ko so za razvoj imeli le

načrte, ki pa jih nikdar niso uresničili. V noči od 30. aprila na 1. maj 1944 so rudnik napadli partizani in s poškodovanjem najvažnejših objektov prizadejali hud udarec okupatorju na tako važnem področju preskrbe z energijo.

Pravi vzpon je rudnik lignita Velenje doživel šele po osvoboditvi. Proizvodnja je od 321.790 ton v prvem povojnem letu nenehno naraščala: Leta 1955 je prvič preseгла milijon ton, leta 1960 je znašala 2.200.000 ton, leta 1963 že več kot 3.000.000 ton in v letu 1974 skoraj 4.000.000 ton oziroma v začetku leta 1975 dnevno okoli 15.000 ton. Od skupno 4.400.000 ton, kolikor je proizvodnja znašala v letu 1977, jih je samo termoelektrarna Šoštanj porabila 4 milijone, kar predstavlja 90 odstotkov celoletne proizvodnje.

Z rastjo močnih podjetij na področju energetike ter dopolnjevalnih podjetij ostalih proizvodnih panog je rastla tudi ekonomska moč doline, vzporedno z rastjo industrijskega potenciala doline pa se je razvijalo tudi mesto Velenje, ki predstavlja ponos socialistične izgradnje.

REK ESO 25 let

Začetek dejavnosti Elektro podporje TKO po načrtih strojnih obratov sega daleč nazaj in je tesno povezan z razvojem rudnika lignita Velenje. V prvih desetletjih svojega obstoja je ESO skrbel predvsem za montažo in vzdrževanje vseh elektrostrojnih naprav v rudniku.

Takratne delavnice so bile pod staro klasirnico, kopalnico ter v lesenih barakah na starem jašku. Prvi namenski objekt je bil zgrajen leta 1952.

S prehodom jame na jekleno podporje in kasneje na mehaniziran transport (eno- in dvo-verižni transporterji, gumi transporterji) je Elektro strojni obrat prerasel remonitno dejavnost. Prešel je na izdelavo nove opreme. Razvoj in gradnja mesta Velenja sta vplivala na hiter razvoj instalaterske skupine za centralno kurjavo, daljinsko ogrevanje in vodovoda, ter skupine za elektroinstalacije z omrežji.

Vse to je zahtevalo večje število delavcev, več prostora, boljše in sodobnejše stroje. Leta 1970 so dogradili novo halo, leta 1976 pa so se že preselili v nove nadomestne prostore (pisarne in hala za strojno obdelavo ter montažo) zaradi predvidenega ugrezanja tal na stari lokaciji.

Do danes je ESO osvojil izdelavo stojk, stropnikov, gumij in verižnih transporterjev, razvil je in izdeluje pretočne in samohodno hidravlično

podporje TKO po načrtih Konstrukcijskega biroja REK. Obvlada kompletan remont in izdelavo elementov za hidravlična podporja OMKT, OKP, SALZGITTER, KTU in HEMSCHIEDT.

V zadnjih nekaj letih je ESO pokazal izreden napredek na vseh svojih sektorjih, od izdelave dokumentacije, tehnološke in operativne priprave dela, tehnične kontrole, proizvodnje in montaže do

raziskave trga. Z uvajanjem sodobnih metod — od računalništva do radiografije, uspešno nastopa kot izvajalec in projektant kompletnih industrijskih objektov (inženiring). Prizadevnost in neugnanost kolektiva, ki danes šteje 500 delavcev, pa sta porok, da se bo podjetje tudi v bodoče uspešno razvijalo in uveljavljalo.

ESO je dobil novo upravno poslopje, kjer se stekajo tiste niti, ki pomenijo življenjski utrip celotnega ESO. Tudi domujejo tehnološka, operativna in komercialna

raziskave trga. Z uvajanjem sodobnih metod — od računalništva do radiografije, uspešno nastopa kot izvajalec in projektant kompletnih industrijskih objektov (inženiring). Prizadevnost in neugnanost kolektiva, ki danes šteje 500 delavcev, pa sta porok, da se bo podjetje tudi v bodoče uspešno razvijalo in uveljavljalo.

priprava, tehnična kontrola, razvojni oddelek in konstrukcijski biro, administrativne službe in vodstvo.

Vsi skupaj živijo in delajo zato, da uresničujejo cilje in težnje, kakor so si jih zastavili. Njihov napredek je v znanju. Neposredni proizvajalci se vse pogosteje vključujejo v izobraževanje ob delu. Samo v letu 1976-77 je na ESO v internih tečajih pridobilo polkvalifikacijo, kvalifikacijo in visoko kvalifikacijo ter znanje varilca 67 delavcev. Ustanovili so strokovno in poljudno knjižnico, kjer delavec sega po novih obzorjih.

V ESO si prizadevajo zagotoviti čim več stanovanj za delavce. V ta namen odvajajo znatna sredstva, podpirajo pa tudi individualno stanovanjsko gradnjo. Veliko skrb posvečajo rekreaciji delavcev. V okviru sindikata je poskrbljeno za letovanje v obmorskih letoviščih in zdraviliščih. Prav tako pa dajejo velik poudarek tudi popoldanski rekreaciji, ki veliko prispeva k zdravemu počutju ljudi. V okviru organiziranega letovanja vsako leto letuje 90 družin; 120 delavcev se redno udeležuje popoldanske rekreacije; izgradili so večnamensko športno igrišče — pretežno z udarniškim delom.

In načrti za bodočnost: v letu 1980 naj bi predvidena bruto realizacija znašala 500 milijonov dinarjev; število zaposlenih naj bi se povečalo na 850, površina hal pa na 20.000 m².

REK — Delovna organizacija Tiskarna

V okviru Rudarsko elektroenergetskega kombinata (REK) v Velenju deluje tudi delovna organizacija Tiskarna, ki je nastala letos z združitvijo nekdanjih tiskarn REK in Doma kulture.

Vsakdanje naloge kolektiva, ki šteje 48 članov (med njimi je precej delovnih invalidov in žena) so tiskanje knjig, brošur, revij, prospektov, katalogov in pisarniškega materiala.

Težave jim povzročajo prostorska vprašanja, kajti tiskarna ima zaenkrat na razpolago le 560 m². Zato so se odločili za gradnjo nove proizvodne hale, ki naj bi ustrezala potrebam nadaljnjega petletnega razvoja. Potrebna sredstva — nova hala bo veljala 13 milijonov din — so prispevale razne delovne organizacije, med njimi predvsem rudnik lignita Velenje in termoelektrarna Šoštanj. Nova hala, ki naj bi bila dokončana že letos novembra (izvajalec je Veograd Velenje), bo imela nekaj čez 1000 m² uporabnih površin, ob njej pa bo še 400 m² velik prizidek.

V novi hali bo uveden linijski tip dela, ki bo odpravil vse neekonomično prekladanje papirja, poenostavljen pa bo tudi proizvodni proces. V podjetju računajo, da bodo zaradi boljših pogojev povečali proizvodnjo za okoli 30 odstotkov, posebno še, ker bodo lahko delali dve polni izmeni, po potrebi pa se bodo dela lahko lotili tudi v treh izmenah.

Do leta 1985 se bo število zaposlenih le malo povečalo, namreč na 70 oseb. Kljub temu bo to zadostovalo, ker nameravajo razvijati predvsem tehnično intenziven delovni proces in obogatiti strojni park. Perspektivno nameravajo razvijati kvaliteto tiska; predvsem želijo izpopolniti tudi barvni tisk, v načrtu pa imajo še nakup aparata za izdelavo barvnih izvlečkov.

Že sedaj dobivajo naročila iz raznih krajev ne le Slovenije, ampak tudi ostale Jugoslavije. Ob novih zmogljivostih pa računajo, da bodo lahko naredili še precej več in tudi razširili krog svojih naročnikov oz. odjemalcev.

REK

Delovna organizacija EFE

Elektro-filterski elementi Šoštanj

Podjetje se bavi s proizvodnjo elektro-filterskih elementov iz pepela, ki nastaja pri izgorevanju v Termoelektrarni Šoštanj.

Ta elektro-filterski pepel, ki je za termoelektrarno odpadek, predstavlja ugodno surovino za proizvodnjo gradbenih materialov, to je zidnih blokov in hidravličnih vezil (malta za zidavo in omet).

Proizvodnja teh materialov se je začela pred malo manj kot dvajsetimi leti. Danes zaposluje Delovna organizacija EFE približno 70 ljudi in ima za bodoče v programu še nadaljnje proizvode, s čimer se bo koriščenje elektro-filterskega pepela še povečalo.

REK - Delovna organizacija Plastika

predstavlja svoje proizvode

● SUPERTRAK

Zaradi mnogoterih prednosti proizvodov iz sintetičnih tvarin sodi Supertrak za omotavanje v vrsto najkvalitetnejših izdelkov za omotavanje najrazličnejšega blaga, namenjenega za transport. Izdelan je iz polipropilena z dodatki, ki proizvedu izboljšajo tiste lastnosti, ki so nujno potrebne, da se lahko Supertrak uspešno uporablja za embalaranje vseh vrst blaga in različnih dimenzij transportnih enot. Njegova funkcija je nespremenljiva ob vseh vremenskih prilikah. Proizvodi, embalarani s Supertrakom, ohranijo svoj estetski videz. Embalaranje s pomočjo Supertraka je enostavno in varno, obenem pa predstavlja najcenejši sodobni način omotavanja blaga.

● ODVIJALEC ZA SUPERTRAK

Odvijalec za Supertrak je praktičen pripomoček, ki rabi za hitrejše in enostavnejše embalaranje. Odvijalec je izdelan tako, da ga lahko po želji prestavljamo tja, kjer ga potrebujemo in ga s postavitvijo prilagodimo prostoru in delovnemu mestu. Zamenjava koluta s trakom je hitra in enostavna. Odvijalec je neprecenljiv pripomoček pri embalaranju z vsemi vrstami Supertraka.

● AVTOMATSKI STROJI ZA PAKIRANJE

Za potrebe sodobnega in ekonomičnega pakiranja — povezovanja paketov s polipropilenskimimi plastičnimi trakovi nudi REK Velenje — DO Plastika poleg sedanjega načina pakiranja z ročnimi spenjalci in kovinskimi sponkami tudi program avtomatskih in polavtomatskih strojev za pakiranje.

Prednosti avtomatskega pakiranja so očitne. Velika kapaciteta avtomatov omogoča maksimalen prihranek časa in energije. Avtomat predstavlja najhitrejši in najcenejši način pakiranja, ker uspešno zamenjuje več ljudi pri ročnem načinu pakiranja. Poleg tega pa še: kvalitetno varjeni spoj brez kovinske sponke; elektronska regulacija hitrosti pakiranja in zategovanja traku; možnost priključitve transportnih trakov.

3 R ELEKTRONIK — PA

Polavtomatski stroj za pakiranje 3 R elektronik — PA priporočajo za povezovanje manjših paketov, cevi, kolo-barjev ter okroglih in ovalnih predmetov. 3 R elektronik — PA se je pokazal kot zelo uspešen tudi tam, kjer je potrebno dnevno vezati večje število paketov različnih dimenzij. Delovanje polavtomata je podobno kot pri avtomatu 3 R elektronik — NA; razlika je le v tem, da mora delavec ročno vstaviti trak v spenjalni mehanizem. Polavtomat je na kolesih in ga po potrebi premeščamo.

3 R ELEKTRONIK — SA

Avtomat s stransko glavo 3 R elektronik — SA je v glavnem namenjen za povezovanje večjih in težjih paketov (palete, proizvodi bele tehnike, opeka, les...), ker omogoča hitro in lažjo manipulacijo pri pakiranju. Glavna prednost je predvsem v tem, da se glava avtomata skupaj z okvirjem avtomatsko približa paketu in ga poveže. Ročna manipulacija torej tu ni potrebna. Avtomat je montiran na podstavku in ga lahko vključimo v transportno linijo.

3 R ELEKTRONIK — NA

Avtomat 3 R elektronik — NA je primeren za povezovanje paketov različnih dimenzij (kartonov, zavojev) v vseh vejah industrije, še posebej pa v tekstilni, lesni, farmacevtski, živilski in grafični industriji, industriji obutve. Delovanje avtomata je zelo enostavno: s pritiskom na stikalo se plastični trak avtomatsko ovije in zategne okoli paketa, odreže, električni grelec pa oba konca traku zavari v čvrst vez. Preprosta montaža: avtomat samo priključimo na 380 V in vse je pripravljeno za pakiranje; avtomat je na kolesih in ga po potrebi premeščamo. Delovna miza je lahko gladka, lahko pa je opremljena z valji ali skodeličnimi ležaji.